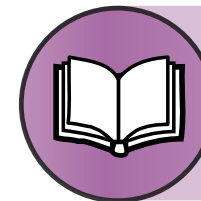

**SUOMI
LUKEE 2023**

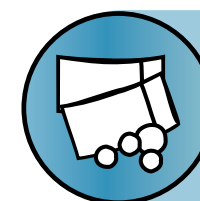
Sisältö

2 Johdanto

Lukeminen ja formaatit

- 3 Suomalainen käyttää kirjojen parissa yli viisi tuntia viikossa
- 4 Suurin osa lukee säännöllisesti
- 5 Kaunokirjallisuus ja viihdegenret kiinnostavat
- 6 Digitaaliseen kirjaan on helppo tarttua
- 7 Yhä useampi ostaa kirjoja

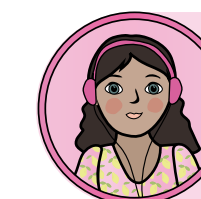
Kirjojen ostaminen ja raha

- 8 Lukuaikapalvelut lisäävät kirjoihin käytettyä rahamäärää
- 9 Kuluttajat ovat hintatietoisia ja epävarmoja tulevaisuudesta
- 10 Kuulokkeissa soi viimeksi kaunokirja
- 11 Painettu kirja on suosittu lahja
- 12 Ammattikirjoja ostanut joka neljäs, oppikirjojen osto romahtanut

Ostotapahtuma ja kirjan valinta

- 13 Yli puolet ostopäätöksistä tehdään etukäteen
- 14 Kirja valitaan tekijän tai aiheen perusteella
- 15 Joka kolmas on lukenut vieraskielisiä kirjoja

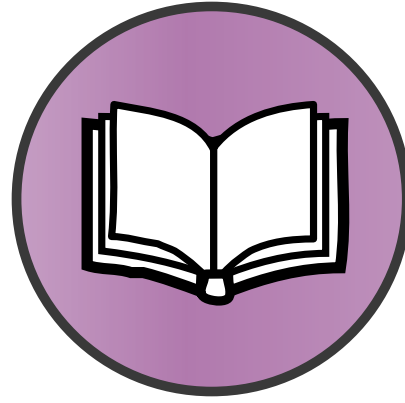
Kirjojen ostajat ja ei-ostajat

- 16 Kirjojen osto demokratisoituu
- 18 Ostajapersoonat

SUOMEN KUSTANNUSYHDISTYS
FINLANDS FÖRLAGSFÖRENING

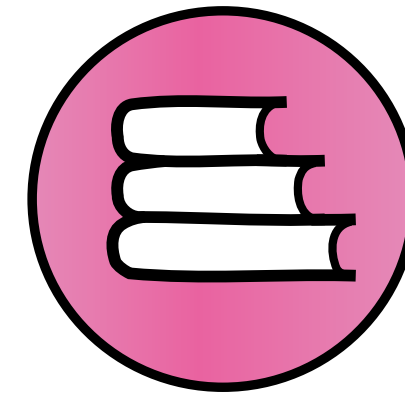
KIRJA
KAUPPALIITTO

5,36 h/vko
kirjojen parissa

21 %
tilasi lukuaikapalveluita

74 %
osti painettuja kirjoja

25 %
osti lahjaksi lastenkirjan

Johdanto

Suomi lukee -tutkimuksessa selvitetään, miten suomalaiset arvioivat ostavansa ja lukevansa kirjallisuutta. Tutkimuksen painotus on yleisessä kirjallisuudessa sekä omalla rahalla tehdyissä ostoissa. Kohderyhmä ovat 15–79-vuotiaat mannersuomalaiset. Tutkimuksen ovat tilanneet Kirjakauppaliitto ja Suomen Kustannusyhdisty, ja sen on toteuttanut Taloustutkimus. Tutkimukselle on saatu avustusta Kirjakauppasäätiöltä.

Tutkimus on tehty vuosina 1995, 2003, 2008, 2013, 2018, 2020 sekä 2022. Alkuvuosina kysely toteutettiin kirjekyselynä, vuodesta 2018 lähtien verkkokyselynä. Virikkeenä tutkimusfrekvenssin tiivistämiseen on ollut Suomen kirjamarkkinoiden yhä nopeampi muuttuminen.

Tutkimusmenetelmä

Tiedonkeruu on toteutettu Taloustutkimuksen internet-paneelissa 28.11.–1.12.2022 välisenä aikana. Tutkimukseen vastasi yhteensä 1696 henkilöä, ja virhemarginaali on suurimmillaan ±2,5 prosenttiyksikköä. Tutkimusotos on painotettu vastaamaan mahdollisimman tarkoin Manner-Suomen 15–79-vuotiasta väestöä.

Tiivistelmä tuloksista

Tutkimuksen mukaan suomalaisten lukuharrastus voi hyvin. Keskivertosuomalainen kertoo viettävänsä kirjojen parissa yli viisi tuntia viikossa. Kuukauden sisällä painettuun kirjaan on tarttunut kolme neljästä suomalaisesta, ja lukuaikapalveluja käyttänyt useampi kuin joka viides.

Tutkimuksen piirtämä kuva kirjojen ostamisesta on varsin positiivinen: Painettuihin kirjoihin käytetty rahamäärä on laskenut muutamalla eurolla, mutta paljon kirjoja ostavien määrä kasvanut ja kirjoja ostamattomien määrä pienentynyt. 74 % suomalaisista kertoo vuoden aikana ostaneensa ainakin yhden painetun kirjan. Tämän lisäksi lukuaikapalveluiden käyttö jatkaa kasvuaan, niistä on vuoden aikana maksanut kuukausimaksua 21 % vastaajista. Lukuaikapalveluita käyttävät ovat ahkeria lukijoita – heistä jopa 40 % kertoo kuunnelleensa tai lukeneensa palveluista vähintään yhdeksän kirjaa vuoden aikana.

Kun kahden vuoden takaisessa kyselyssä painettujen kirjojen ostaminen väheni kaikissa väestöryhmissä, nyt kehitys oli päinvastainen: Lähes kaikissa ryhmissä on vähemmän niitä, jotka eivät osta painettuja kirjoja ollenkaan, ja

enemmän niitä, jotka ostavat paljon painettuja kirjoja sekä niitä, jotka maksavat lukuaikapalvelusta. Kirjojen ostaminen on myös demokratisoitunut entisestään: Ostaminen on kasvanut eniten monissa sellaisissa väestöryhmissä, jotka ovat aiemmin ostaneet kirjoja vähiten. Asuinpaikan ja koulutustason vaikutus on vähentynyt selvästi. Naisten ja miesten välinen ero kirjaostoissa on sen sijaan kasvanut.

Tutkimus antaa nyt aiempaa tarkempaa tietoa sähkö- ja äänikirjojen kulutuksesta. Suomalaiset kuluttavat äänikirjoina eniten viihdekirjallisuutta, sen sijaan sähkökirjoissa painottuvat tietokirjallisuus sekä muut kuin suomen- ja ruotsinkieliset sisällöt. Lasten- ja nuortenkirjallisuutta tämän kyselyn vastaajat kuluttavat lähinnä painettuna ja ostavat lahjaksi.

Tuloksia tulkitessa on huomioitava, että kyseessä on kyselytutkimus, jossa vastaajat ovat itse arvioineet ajan- ja rahankäyttöään pitkällä aikavälillä. Lukemisen ja kirjojen ostamisen kannalta suotuisat tulokset kertovat, että suomalaiset suhtautuvat positiivisesti kirjojen lukemiseen ja ostamiseen. Kirjamyöntilastoista välittyvä kuva on synkeämpi.

Suomalainen käyttää kirjojen parissa yli viisi tuntia viikossa

Lukeminen on edelleen yksi suomalaisten mieluisimpia ajanviettotapoja. 82 % suomalaisista lukee kirjoja tai kuuntelee äänikirjoja joko erittäin mielellään tai melko mielellään.

Edelliseen tutkimukseen verrattuna erittäin mielellään lukevien määrä on kuitenkin laskenut lähes 10 prosenttiyksikköä. Tähän saattaa olla osin syynä muutoksen muotoilussa: Aiemmissä tutkimuksissa on kysytty ainoastaan kirjojen lukemisesta, nyt vastausvaihtoehdossa mainittiin lukemisen lisäksi myös äänikirjojen kuuntelu. Mikäli vastaajan mielestä lukeminen on miellyttävää, mutta äänikirjojen kuunteleminen ei, se on saattanut vaikuttaa vastaukseen. Toki on myös mahdollista, että lukemisen suosio on muutoinkin laskussa.

Muihin tarjottuihin ajanviettotapoihin verrattuna lukeminen on pudonnut kakkoseksi musiikin kuuntelun jälkeen. Lähes kaikkien ajanviettotapojen suosio on laskenut vuoden 2020 tutkimuksesta; ainoastaan suoratoistopalvelut ja sosiaalinen media ovat nostaneet suosiotaan kahden viimeisen vuoden aikana.

Suomalainen käyttää aikaa viikossa kirjojen parissa keskimäärin 5,36 tuntia. Mediaanivastaaja luki ja kuunteli kirjoja kolme tuntia viikossa. Termi ”luku-aikapalvelu” vaikuttaa olevan nimensä mukainen: Näitä palveluja ostaneet käyttävät kirjojen parissa keskimäärin peräti 8,35 tuntia viikossa. Tätä suurempaan lukuun yltävät vain yli 8 painettua kirjaa ostaneet – joista suuri osa on samoja vastaajia.

Naiset, 60–79-vuotiaat, Länsi-Suomessa asuvat ja akateemisen tutkinnon suorittaneet käyttävät kirjojen lukemiseen ja kuuntelemiseen keskimääräistä enemmän aikaa. Perhemuoto ei vaikuta lukemiseen käytettyyn aikaan.

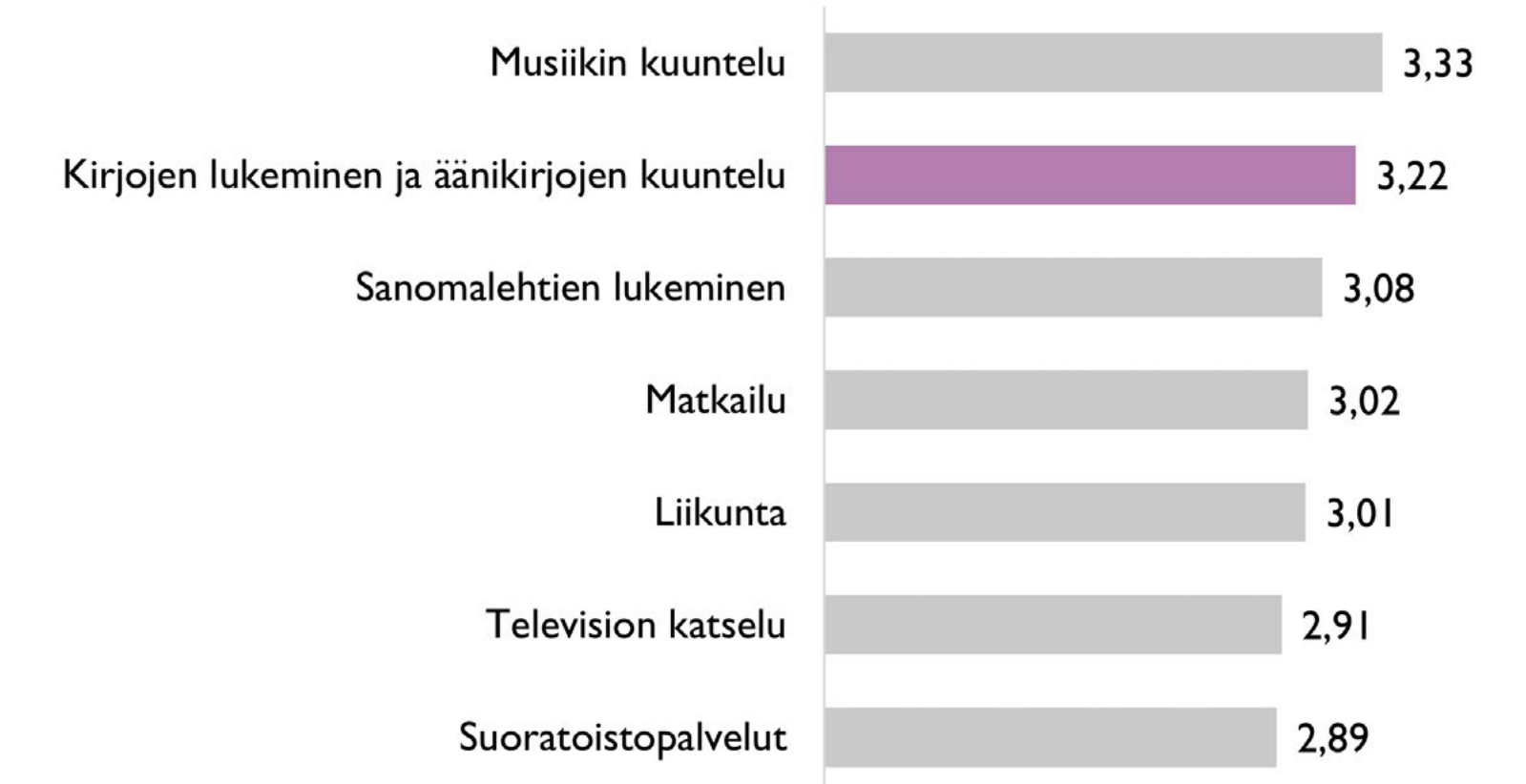
Suomalaiset käyttävät kyselyn mukaan enemmän aikaa kirjojen kuin internetin viihdekäytön parissa. Suoratoistopalveluja katsotaan hieman enemmän, sen sijaan televisiota suomalainen katselee tuplaten lukemiseen verrattuna. Television katselu on erittäin vahvasti painottunut vanhimpiin ikäluokkiin ja suoratoistopalvelut nuorempiin, joten näiden ajankäyttötapojen keskinäinen suhde muuttuneen tulevien vuosien aikana.

Lukeminen on toiseksi suosituin ajanviettotapa

Viettäisin aikaa seuraavien asioiden parissa...

1=en lainkaan mielelläni 2=en kovin mielelläni 3=melko mielelläni 4=erittäin mielelläni

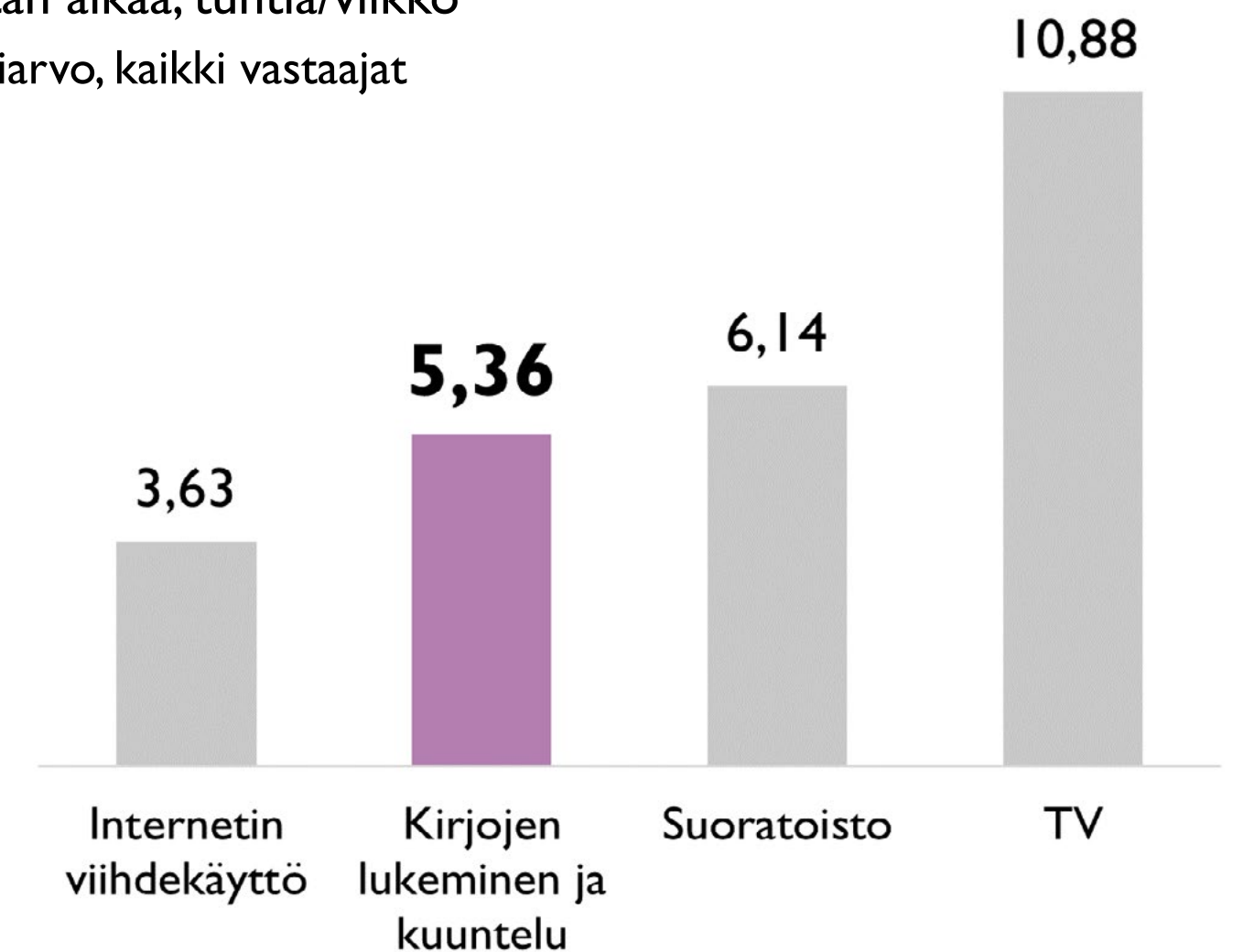
Keskiarvo, kaikki vastaajat

Televisio on edelleen suurin aikarohmu

Käytän aikaa, tuntia/viikko

Keskiarvo, kaikki vastaajat

96 %

15–19-vuotiaista on lukenut kirjaa jossain formaatissa neljän viikon sisällä.

Suurin osa lukee säännöllisesti

Tutkimuksessa kysyttiin tarkemmin lukemista ja kuuntelemista neljän edeltävän viikon aikana. Painettua kirjaa oli neljän viikon aikana lukenut 76 %, äänikirjaa kuunnellut 24 % ja sähkökirjaa lukenut 22 % vastaajista. Myös niistä, jotka eivät vuoden aikana ostaneet yhtään painettua kirjaa, joka toinen oli lukenut sellaista neljän viime viikon aikana.

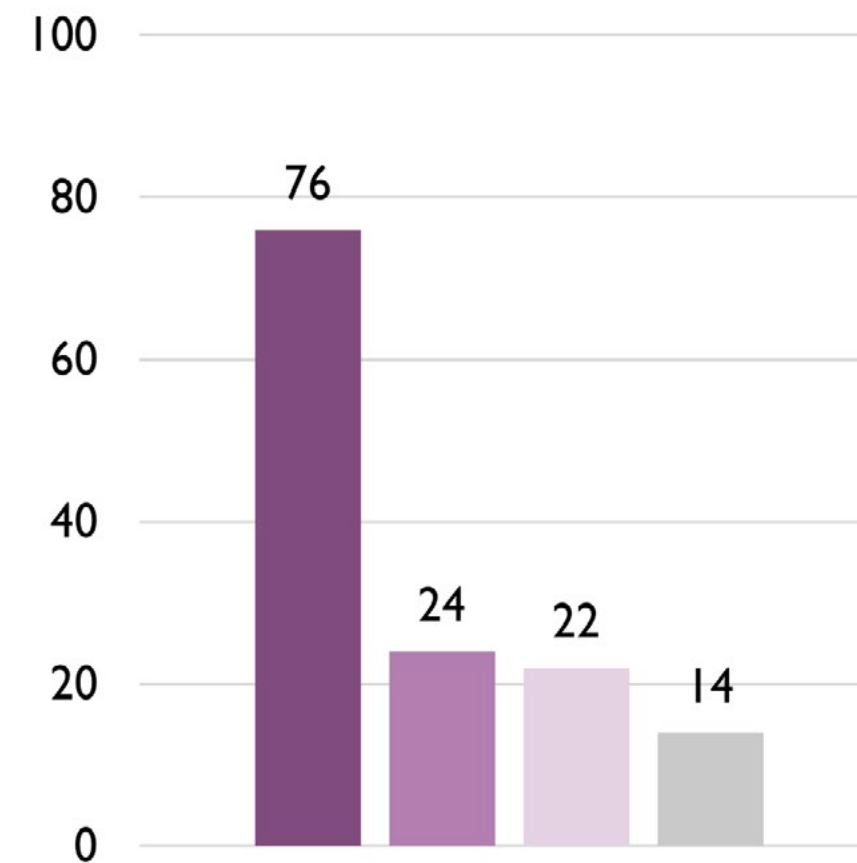
14 % vastaajista ilmoitti, ettei ole viimeisen neljän viikon aikana kuluttanut kirjoja missään formaatissa. Ikäryhmittäin tarkasteltuna ilahduttavaa on, että näitä ei-lukijoita oli vähiten nuorimmissa vastaajaryhmissä: 15–19-vuotiaista peräti 96 % oli lukenut kirjaa jossain formaatissa, 88 % painettua kirjaa. Vähiten lukivat 50–59-vuotiaat.

Lähes jokainen suomalainen on lukenut tai kuunnellut kirjaa neljän viikon sisällä

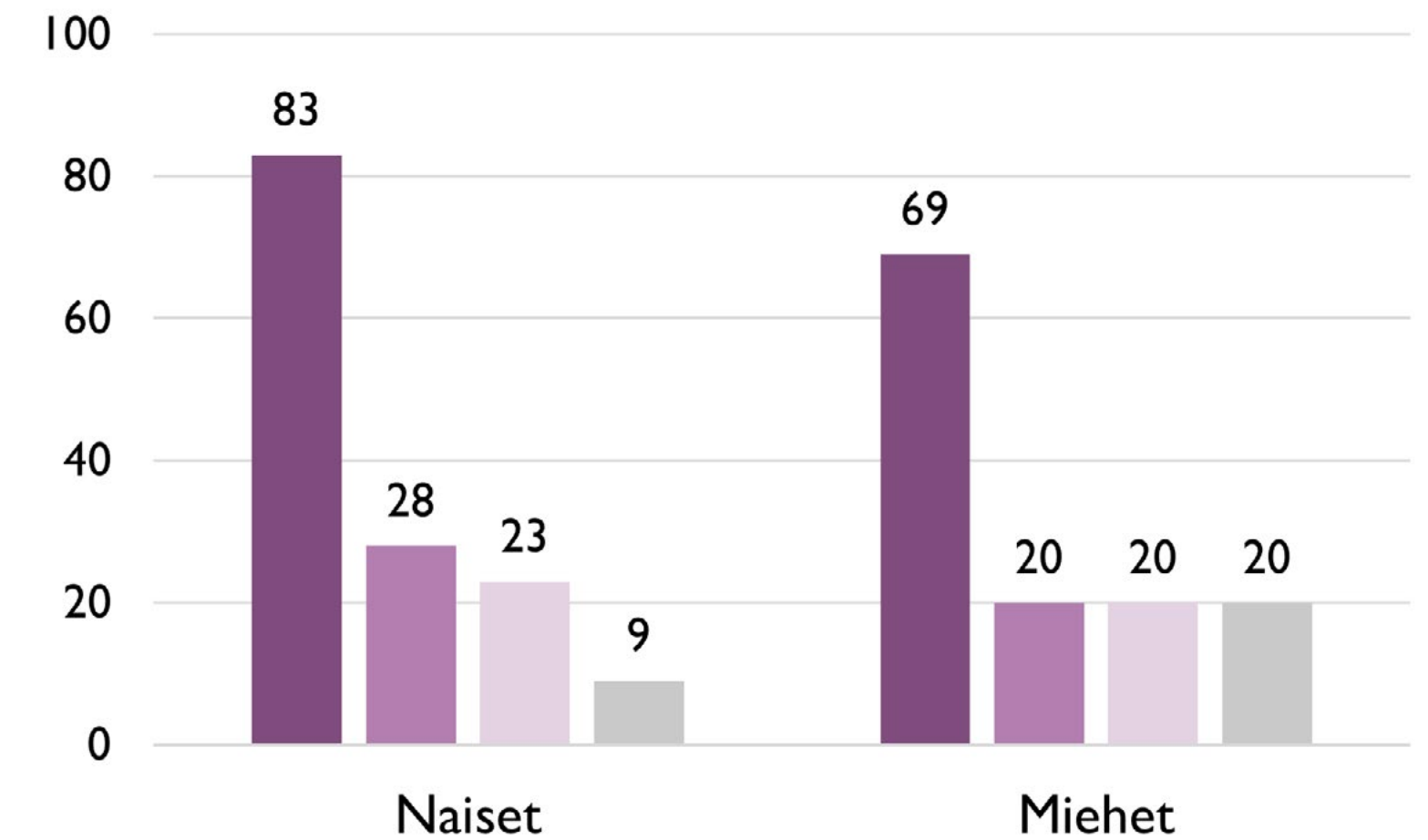
Lukenut kirjoja tai kuunnellut äänikirjoja viimeisen neljän viikon aikana
% viiteryhmästä

- Painettuja kirjoja
- Äänikirjoja
- Sähkökirjoja
- Ei mitään kirjoja

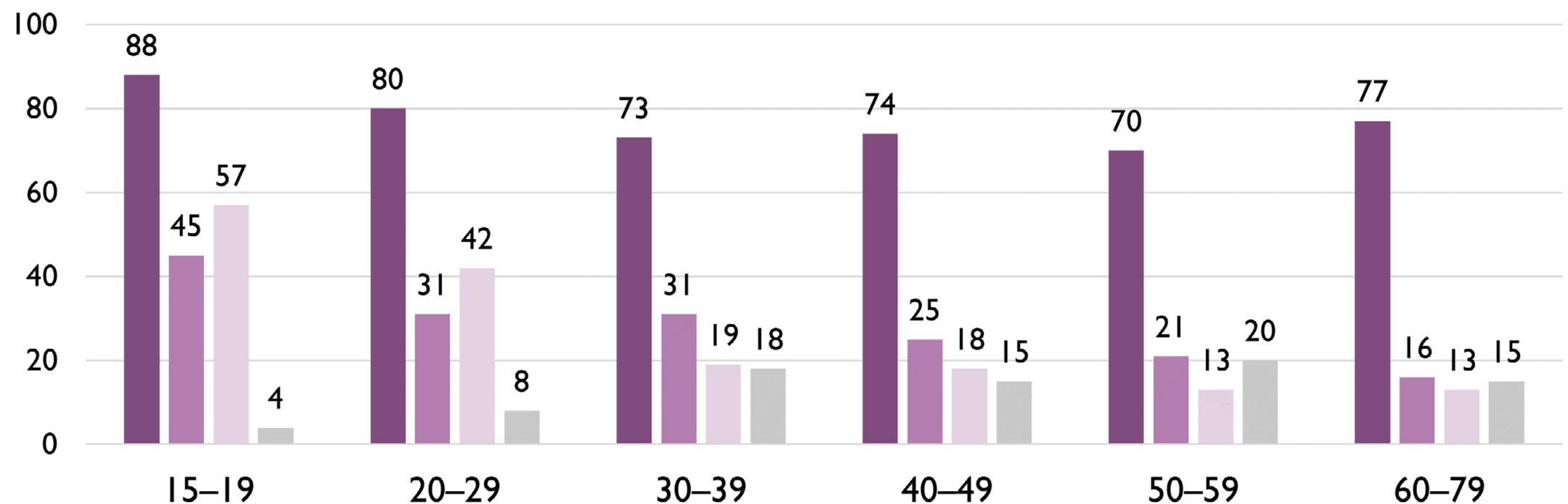
Kaikki vastaajat

Sukupuoli

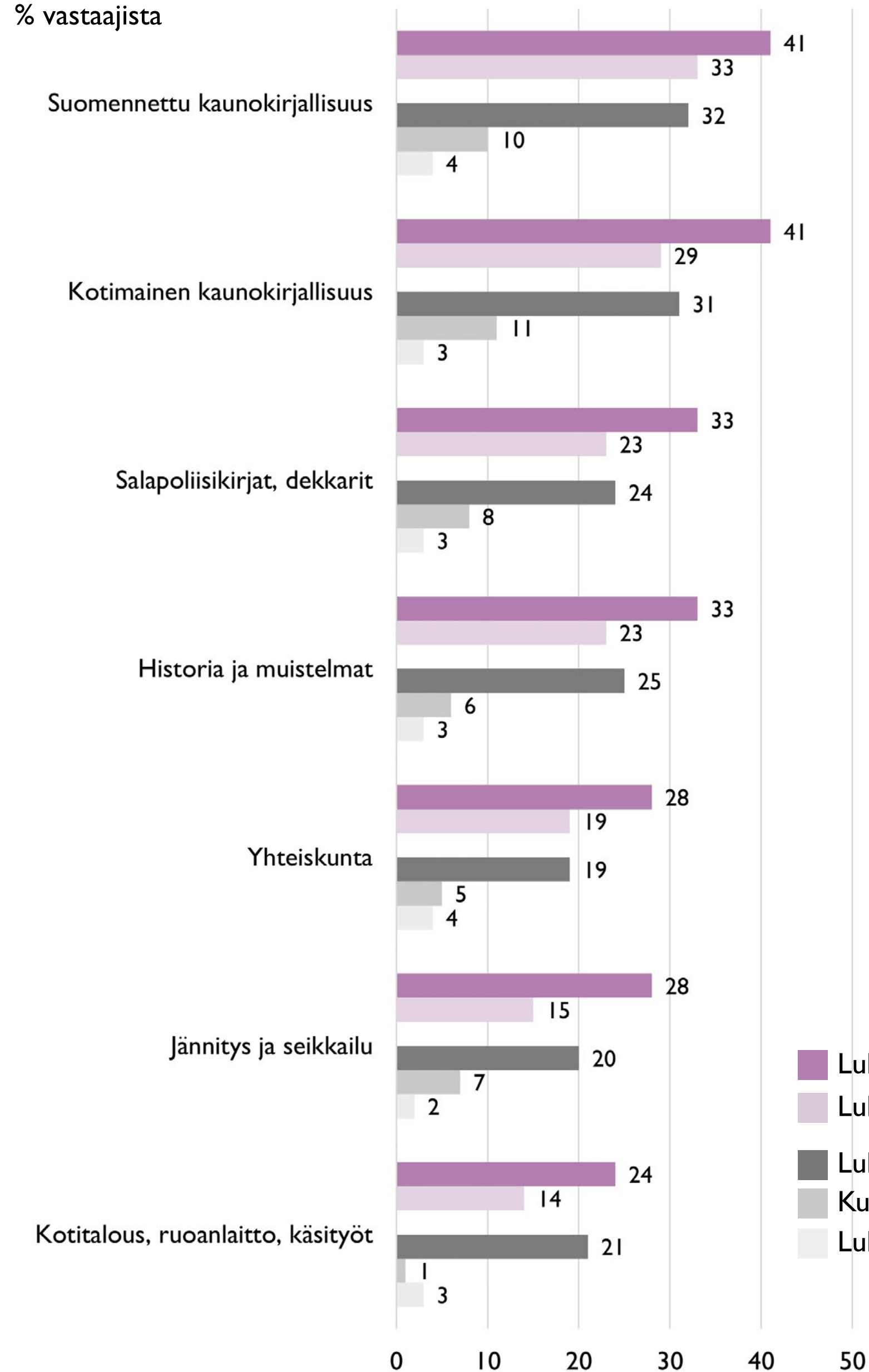
Ikäryhmä

Saattaa olla, että nuoremmissa ikäluokissa termi ”sähkökirja” ei ole tuttu, ja vastauksissa on mukana myös äänikirjakuuntelua.

Kaunokirjallisuutta luetaan eniten

Lukenut 4 viikon sisällä
% vastaajista

Kaunokirjallisuus ja viihdegenret kiinnostavat

Neljän edellisen viikon aikana luetuimpia kirjallisuuden lajityyppejä olivat odotetusti kotimainen ja suomennettu kaunokirjallisuus, dekkarit ja historia.

Aiempina vuosina tässä kysymyksessä ei ole eritelty eri formaatteja eikä tarkennettu, tulisiko vastaajan huomioida myös äänikirjojen kuuntelu ja sähkökirjojen lukeminen. Tulosten perusteella vaikuttaa kuitenkin siltä, että aiempien vuosien vastaajat ovat ajatelleet lähinnä painettuja kirjoja. Sen vuoksi tulosten suora vertaaminen aikaisempiin vuosiin ei ole mielekäästä: Kun eri formaattien käyttö laskeetaan yhteen, kaikkien lajityyppien lukeminen on lisääntynyt selvästi.

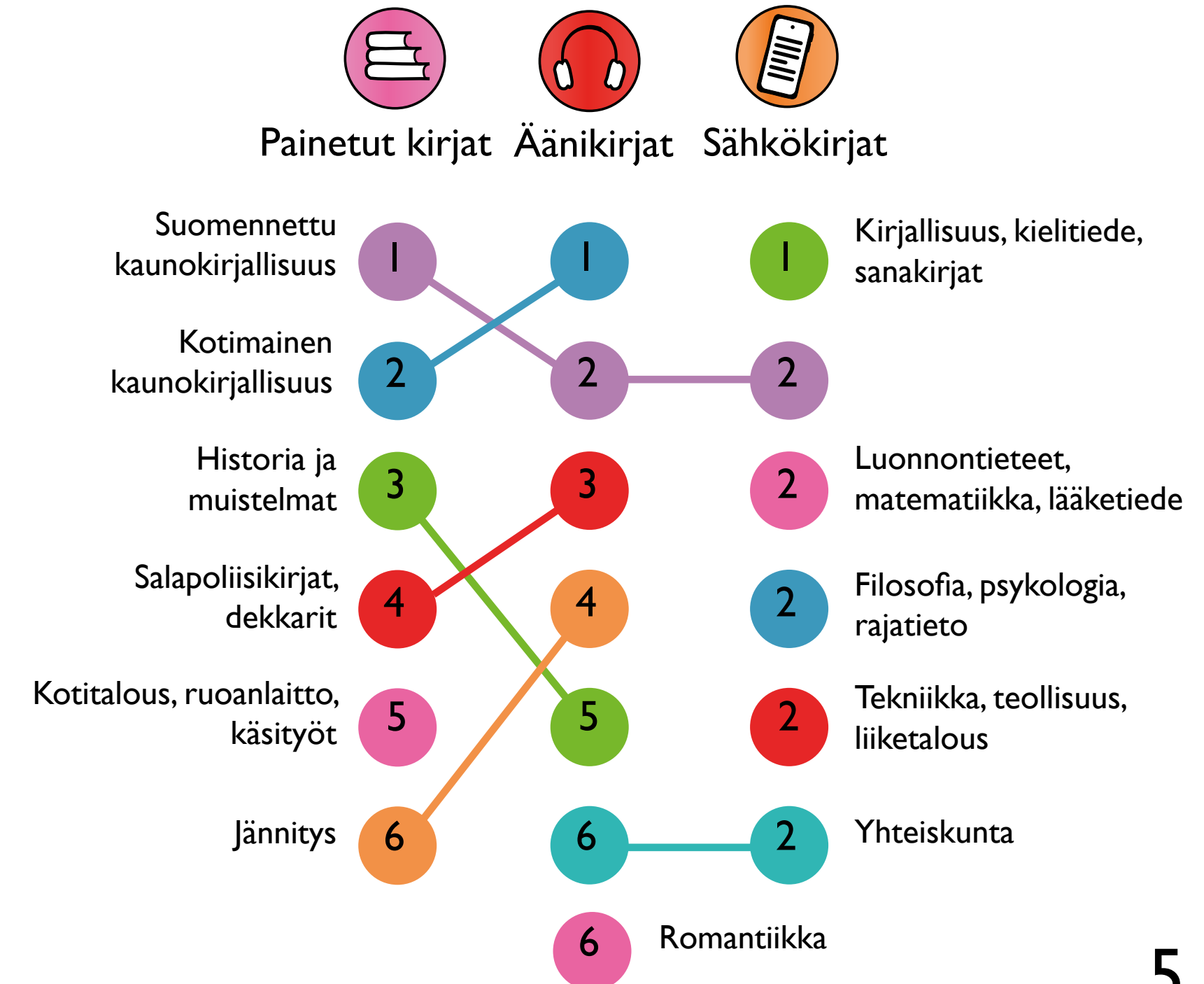
Jos verrataan painettujen kirjojen lukemista aiempien vuosien kokonaistulokseen, nousussa ovat jännitys- ja seikkailukirjat, kotitalous-, ruoanlaitto- ja käsityökirjat sekä lastenkirjat.

Sukupuolten välillä ei ole suuria eroja: Naiset lukevat ja kuuntelevat kirjoja yleisesti miehiä enemmän. Miehet lukevat ja kuuntelevat mm. historiaa ja muistelmia sekä yhteiskunta-aiheisia kirjoja naisia enemmän.

Sähköisten formaattien osalta kirjallisuustyyppien suosio vaihtelee sen mukaan, miten kyseinen sisältö toimii kussakin formaatissa: esimerkiksi kotitalous-, ruoanlaitto- ja käsityöaiheista kirjallisuutta ei juuri kuluteta äänikirjoina. Sähkökirjoissa korostuvat tietokirjat, ja suosituin lajityyppi on kirjallisuus, kielitiede ja sanakirjat – joskin erot lajityyppien välillä ovat pieniä. Kotimainen kaunokirjallisuus ei sähkökirjoissa yllä kuuden kärkeen.

Eri formaateissa menestyvät eri lajityypit

Luetuimmat lajityypit kussakin formaatissa

Digitaaliseen kirjaan on helppo tarttua

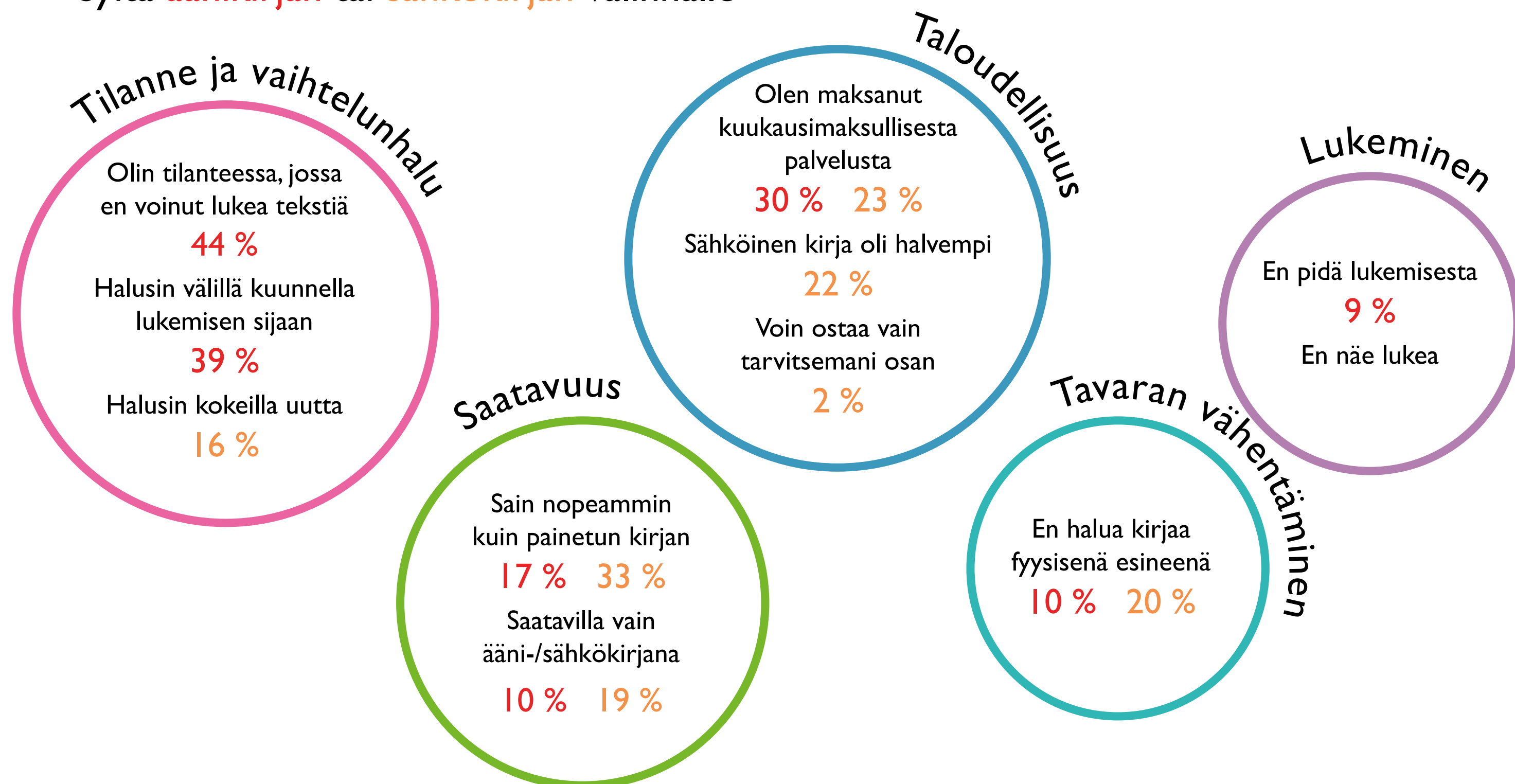
Miksi lukija tarttuu ääni- tai sähkökirjaan painetun kirjan sijaan? Merkittävin syy äänikirjan valinnalle oli tilanneperustaisuus: Lukija oli tilanteessa, jossa ei voinut lukea tekstiä tai halusi välillä kuunnella kirjaa lukemisen sijaan. Sähköisen kirjan valintaa puolsi myös hankinnan nopeus.

Toinen merkittävä syy digitaalisen kirjan valinnalle oli hinta. Käyttäjä oli maksanut kuukausimaksullisesta palvelusta, tai sähkökirja oli painettua edullisempi. Painetun kirjan tai lukemisen karttelusta ei kuitenkaan vaikuta olevan kyse: Vain 9 % vastaajista valitsi äänikirjan siksi, että ei pidä tekstimuotoisen kirjan lukemisesta. 10 % äänikirjan valinneista ja 20 % sähkökirjan valinneista ei halunnut hankkia kirjaa fyysisenä esineenä.

Useissa avovastauksissa tuotiin esiin myös saavutettavuus yhtenä perusteena sähköisen kirjan valinnalle: esimerkiksi heikkonäköisille tai näkövammaisille painetun kirjan lukeminen on vaikeaa tai mahdotonta.

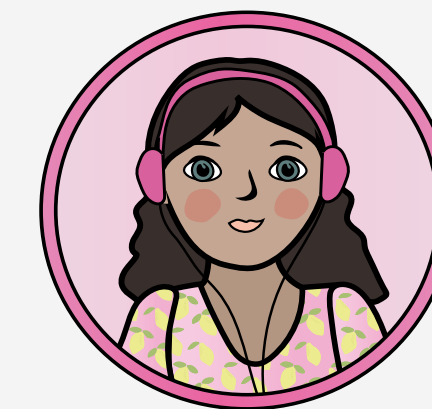

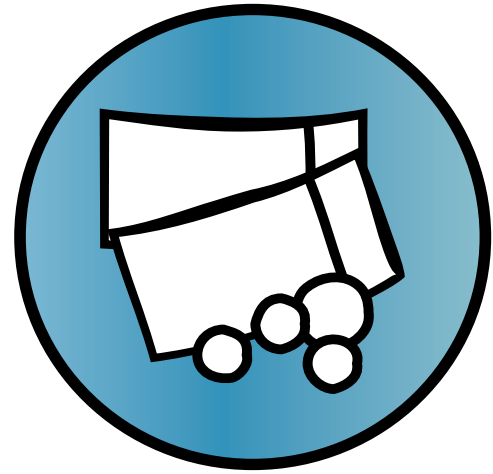
Syitä **äänikirjan** tai **sähkökirjan** valinnalle

Varsinkin nuoremmat vastaajat valitsivat digitaalisen kirjan siksi, että sen sai nopeammin.

Lapsiperheissä ja pääkaupunkiseudulla asuvat olivat muita useammin tilanteessa, jossa ei voinut lukea tekstimuotoista kirjaa.

Yhä useampi ostaa kirjoja

Painettuja kirjoja sanoo viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana ostaneensa 74 % suomalaisista. 20 % kertoo ostaneensa yli 6 kirjaa.

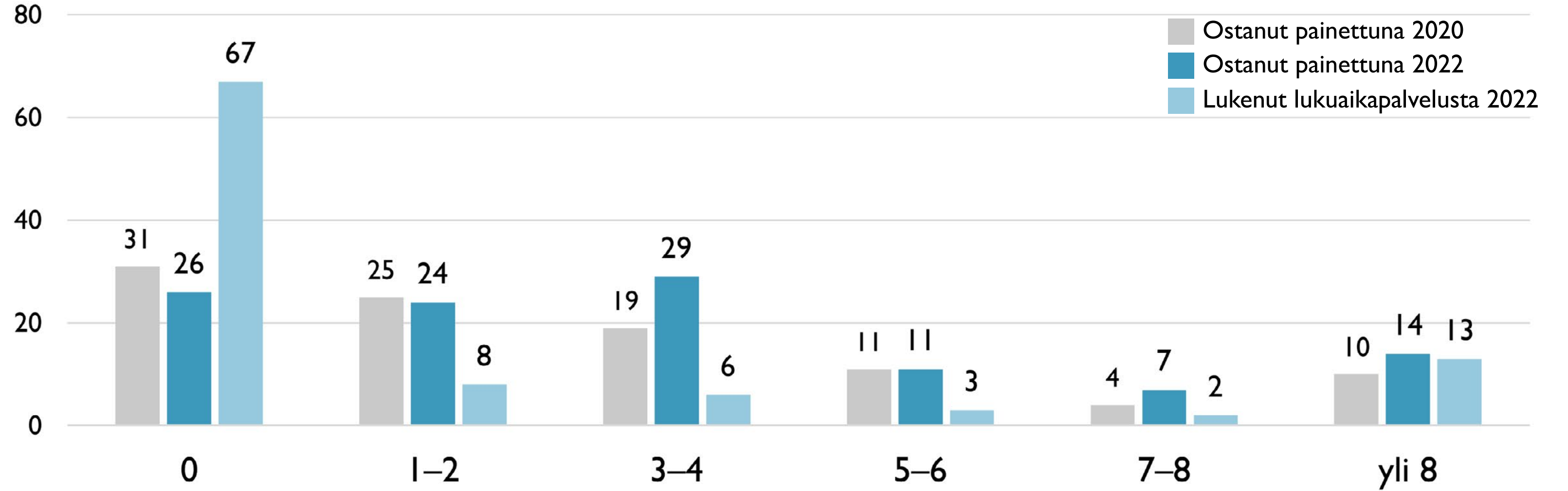
Sähkö- ja äänikirjoja tarjoavista palveluista on maksanut kuukausimaksua viimeisen vuoden aikana 21 % suomalaisista. Luku on kasvanut 4 prosenttiyksikköä vuodesta 2020. Lukuaikepalveluiden käyttö on naisilla jo lähes kaksi kertaa niin suosittua kuin miehillä. 33 % vastaajista kertoo kuunnelleensa tai lukeneensa vuoden aikana kirjoja näistä palveluista, eli lukuaikepalveluja käytetään edelleen myös ilmaisjaksojen kautta. Niistä vastaajista, jotka eivät ostaneet lainkaan painettuja kirjoja, 15 % maksoi kuukausimaksua lukuaikepalvelusta.

Lukuaikepalveluita tilanneista vastaajista peräti 41 % on näiden palveluiden suurkuluttajia ja on lukenut tai kuunnellut niistä vuoden aikana 9 kirjaa tai enemmän. Muualta kuin kuukausimaksullisista palveluista sähkö- ja äänikirjoja on ostanut 11 % vastaajista.

Lukuaikepalvelut eivät ole vähentäneet painettujen kirjojen ostamista

Kuinka monta painettua kirjaa olet ostanut vuoden aikana? Kuinka monta kirjaa olet lukenut lukuaikepalveluista?

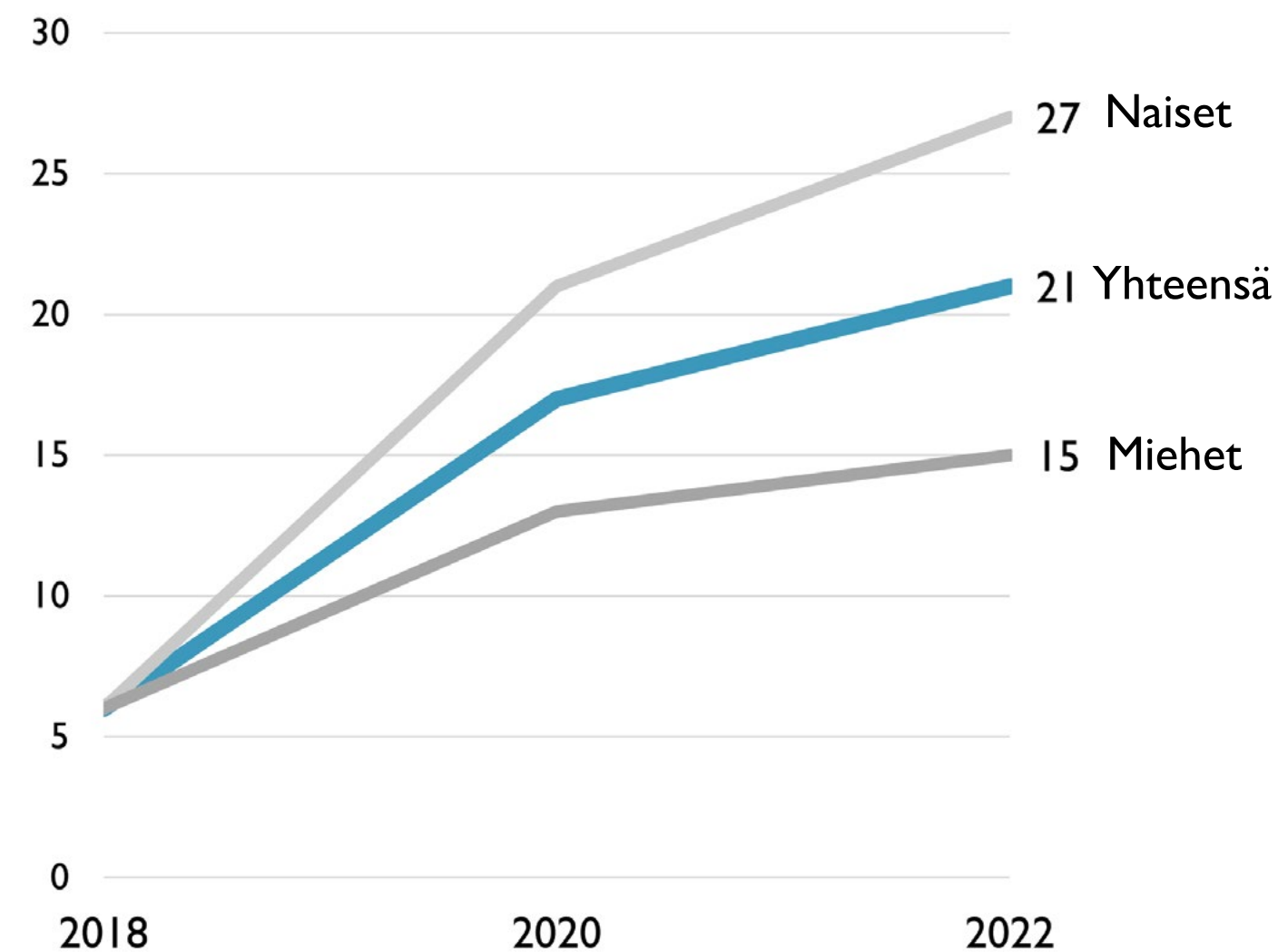
% vastaajista

Joka viides suomalainen tilaa lukuaikepalveluita

Maksanut kuukausimaksua lukuaikepalvelusta 12 kk aikana

% vastaajista

Sekä painetun kirjan suurkuluttajien että kirjoja ostamattomien määrät palasivat vuoden 2018 tasolle. Olisiko edellisen kyselyn lasku johtunut koronasta?

Painettujen kirjojen myynti pysyi tilastojen mukaan koronavuosina ennallaan, mutta epidemia-aika ehkä vaikutti ihmisten arvioon omasta ostokäyttäytymisestään ja sitä kautta kyselyn vastauksiin.

Lukuaikapalvelut lisäävät kirjoihin käytettyä rahamäärää

Suomalainen käyttää arvionsa mukaan enemmän rahaa lukuaikapalveluihin kuin painettuihin kirjoihin. Painettuja kirjoja ostanut vastaaja arvioi käyttävänsä niihin keskimäärin 123 euroa vuodessa. Summa on laskenut edellisestä tutkimuksesta 8 euroa. Lukuaikapalveluja tilaavat vastaajat arvioivat käyttävänsä niihin kuukaudessa keskimäärin 13,92 euroa, vuodessa siis 167 euroa.

Jos lasketaan keskiarvo kaikista vastaajista – myös niistä, jotka eivät ole ostaneet kirjoja – suomalainen käyttää painettuihin kirjoihin keskimäärin 97 euroa (105 vuonna 2020)

ja lukuaikapalveluihin 32 euroa vuodessa, siis yhteensä 129 euroa vuodessa.

Sekä naiset että miehet arvioivat käyttävänsä lukuaikapalveluihin enemmän rahaa kuin painettuihin kirjoihin. Miehet käyttävät naisia enemmän rahaa painettuihin kirjoihin, ja myös kokonaiskulutuksessa pinnistävät hieman naisten yläpuolelle.

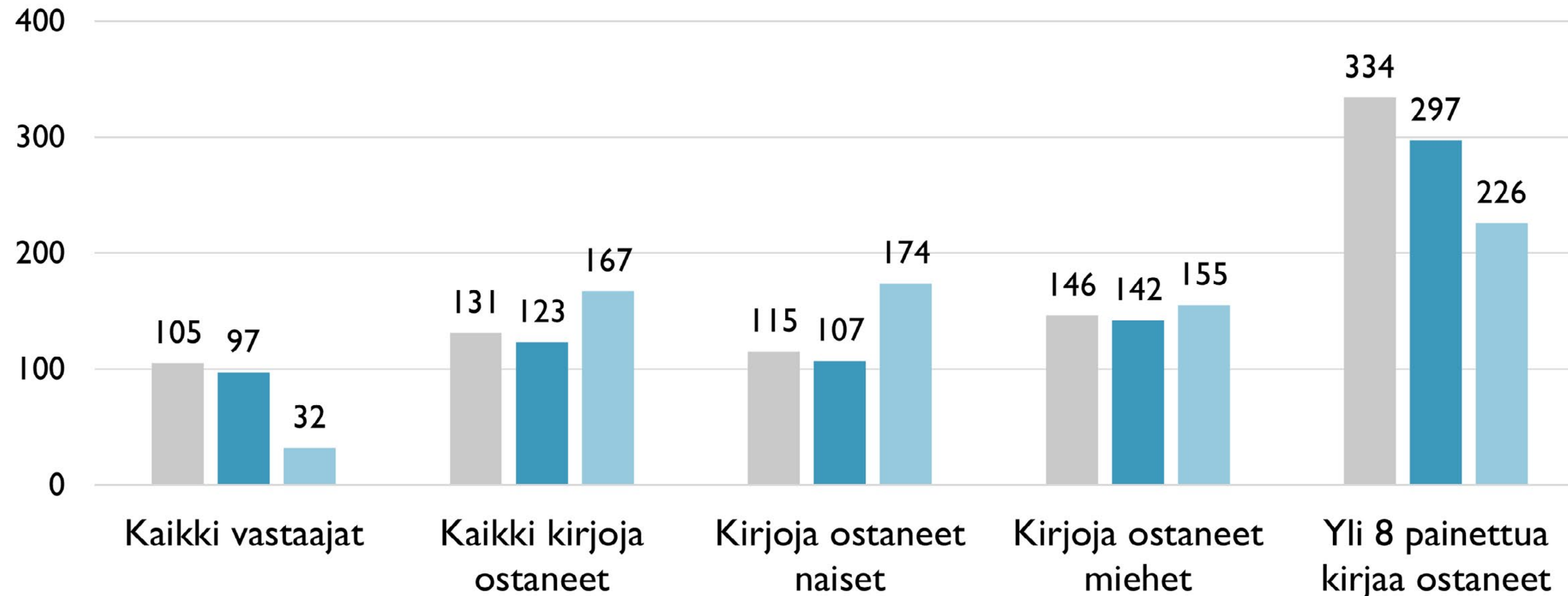
Suurkuluttajien painettuihin kirjoihin käyttämä rahamäärä on laskenut edellisestä tutkimuksesta. Erotus vaikuttaa siirtyneen lukuaikapalveluihin: painettujen kirjojen

suurkuluttajat kertovat käyttävänsä lukuaikapalveluihin lähes 19 euroa kuukaudessa. Yhteensä painettujen kirjojen suurkuluttaja käyttää kirjoihin keskimäärin yli 520 euroa vuodessa, kun huomioidaan myös lukuaikapalvelut.

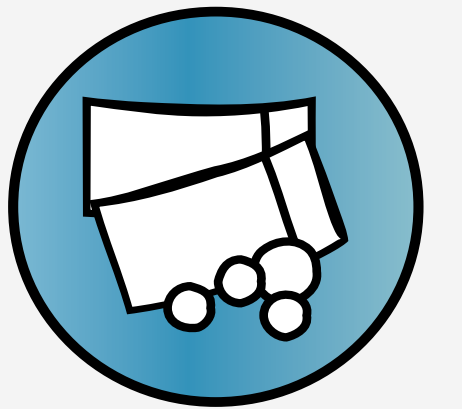
Lukujen tulkinnessa tulee olla hyvin varovainen, koska ne perustuvat vastaajien omaan arvioon. Lukuaikapalveluiden osalta on lisäksi kysytty kuukausittaista kulutusta, painettujen kirjojen osalta vuoden kulutusta.

Painettuihin kirjoihin käytetään hieman vähemmän rahaa, mutta lukuaikapalvelut paikkaavat tilannetta

Arvio rahankäytöstä 12 kk aikana
Keskiarvo, euroa

Monien vastaajien arviot lukuaikapalveluihin käytetystä rahamäärästä ovat selkeästi alempia kuin palveluiden markkinoimat kuukausihinnat. Palveluihin käytetty summa lienee siis todellisuudessa tätä tutkimusta suurempi.

Sen sijaan painettujen kirjojen kulutuksensa vastaajat arvioivat hieman yläkanttiin. Tilastokeskuksen kuluttajahintoihin perustuvan tilaston mukaan painettujen kirjojen markkina on noin 407 miljoonaa euroa, alv:n kanssa 448 miljoonaa – siis noin 80 euroa per suomalainen.

- Painettuihin kirjoihin 2020
- Painettuihin kirjoihin 2022
- Lukuaikapalveluihin 2022

Kuluttajat ovat hintatietoisia ja epävarmoja tulevaisuudesta

Kirjan hinnan merkitys ostopäätöksessä on kasvanut selvästi. Hinnan mainitsee yhdeksi tärkeimmäksi valintaa puoltavaksi tekijäksi joka toinen silloin, kun ostaa kirjaa itselle – kaksi vuotta sitten vain joka kolmas. Lahjakirjassa hinnan merkitys on hieman alempi, mutta suunta on sama.

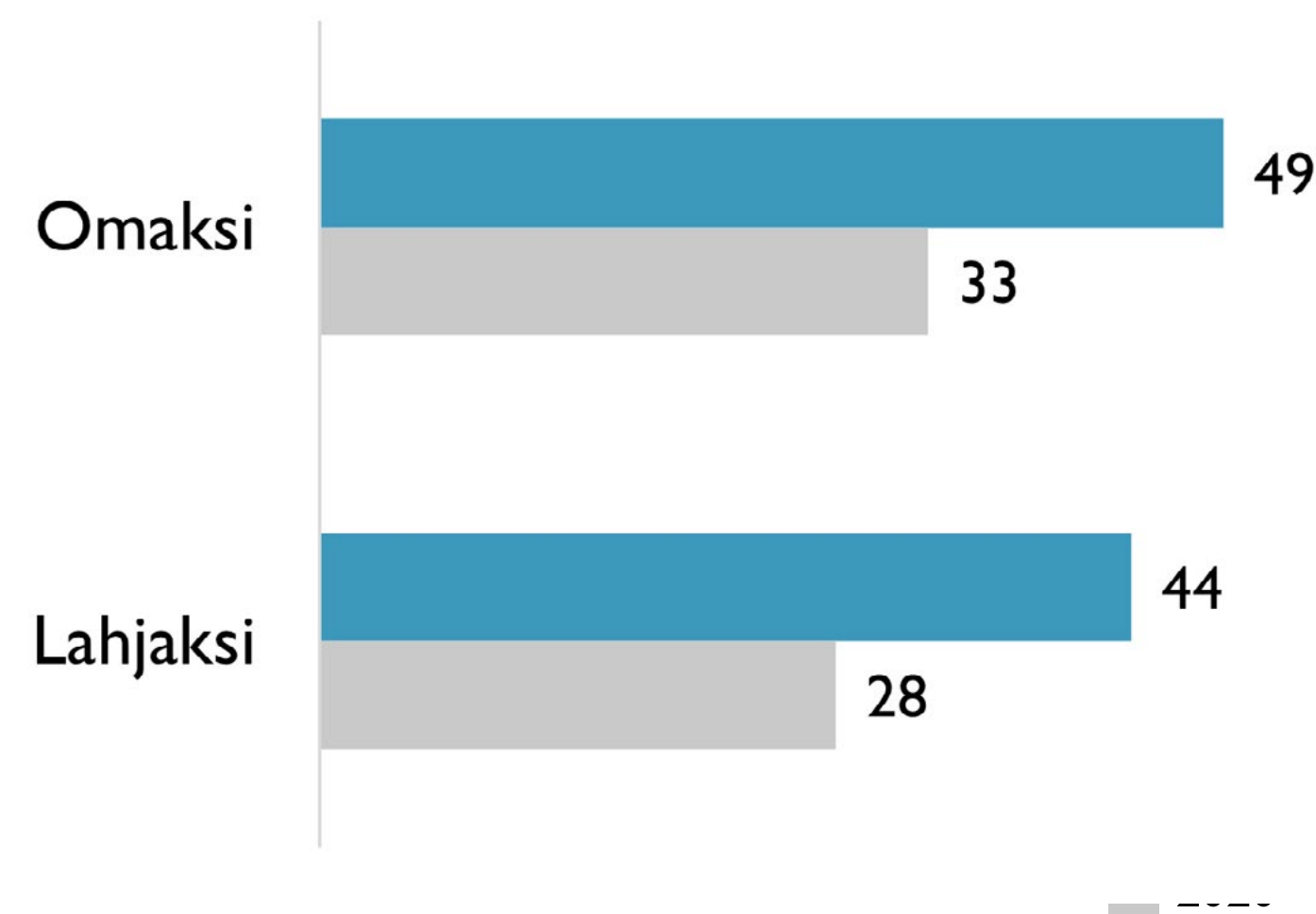
Kirjan hinta vaikuttaa ostopäätökseen eniten viihdekirjallisuudessa, joka oli tässä tutkimuksessa ensimmäistä kertaa mukana erillisenä vastausvaihtoehtona: 31 % vastaajista sanoo hinnan vaikuttavan ostopäätökseen erittäin paljon. Hinnan vaikutus on aiempaa merkittävämpi myös kaunokirjallisuudessa sekä nuortenkirjallisuudessa.

Muutama prosentti vastaajista arvelee ostavansa seuraavien kolmen vuoden aikana enemmän painettuja kirjoja kuin ennen – tosin juuri kukaan ei usko niiden kasvavan merkittävästi. Samoin noin 10 % uskoo ostojen vähenevän.

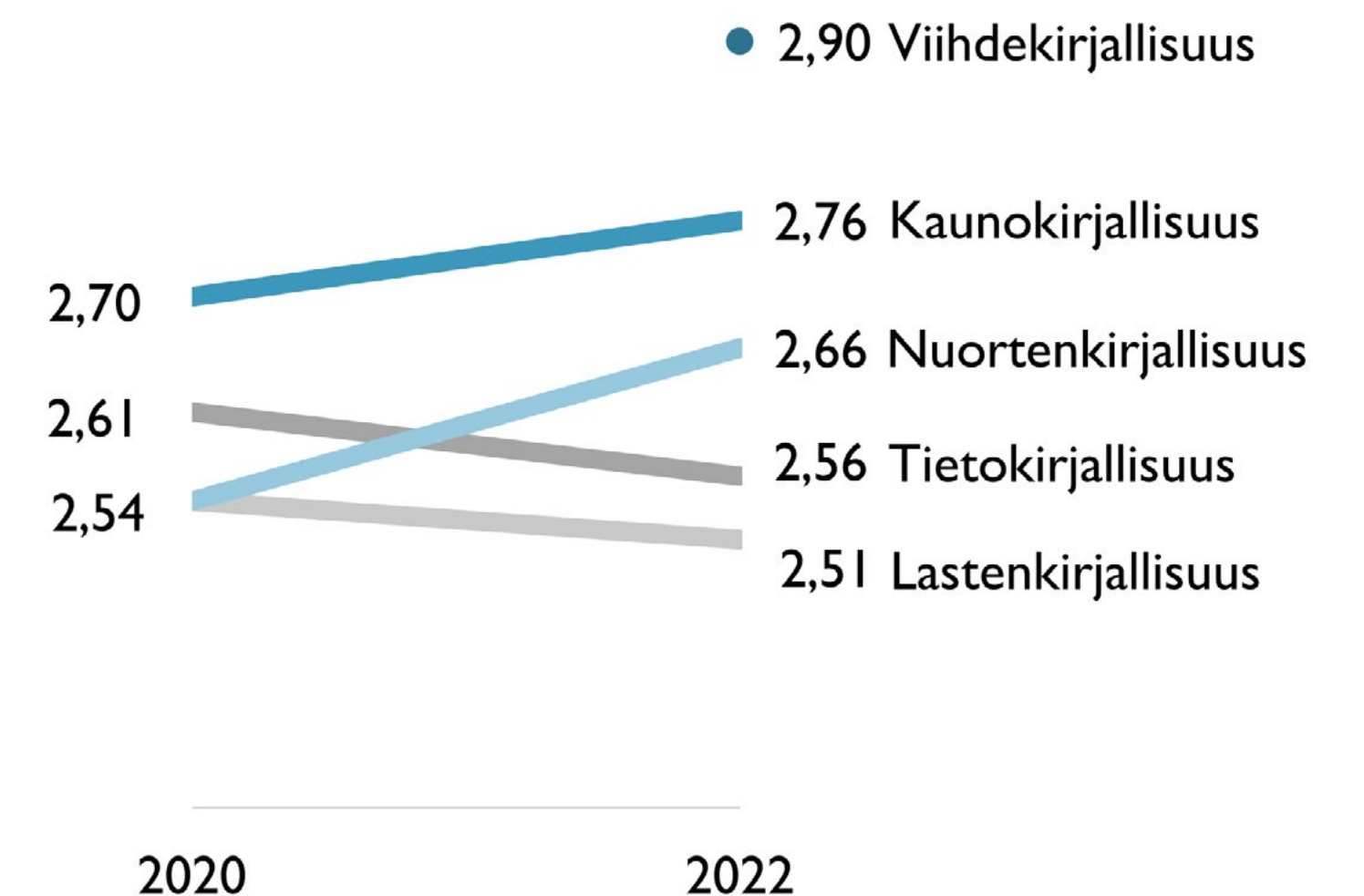
Monen vastaajan oli huomattavan vaikea arvioida, miten kirjaostot kehittyvät seuraavien kolmen vuoden aikana. Peräti 20–25 % vastaajista totesi, että ei pysty arvioimaan ostojensa muutosta. En osaa sanoa -vaihtoehto tarjottiin tällä kertaa lomakkeella erillisenä vastausvaihtoehtona, toisin kuin vuonna 2020, minkä vuoksi vastaukset eivät ole suoraan vertailukelpoisia edelliseen vuoteen.

Hinnan merkitys kirjan valinnassa on kasvanut... ..viihde- ja kaunokirjoissa sekä nuortenkirjoissa

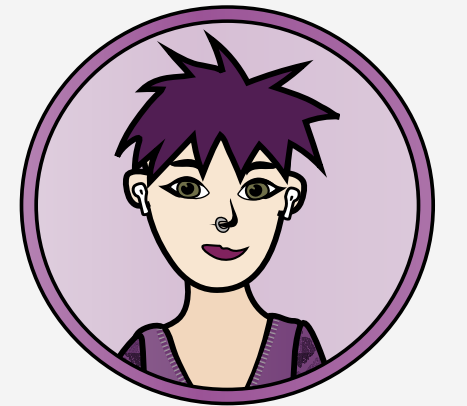
Hinta viiden tärkeimmän valintaperusteen joukossa, kun ostaa kirjaa % vastanneista

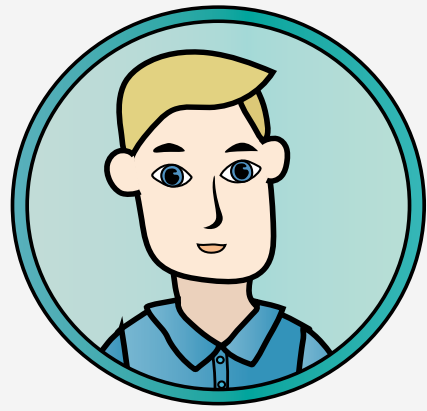
Hinta vaikuttaa ostopäätökseen Keskiarvo

Vahvimmin kirjaostojen lisääntymiseen uskovat nuorimmat ikäryhmät. Tämä liittyyne ylipäätään uskoon ostovoiman kasvusta, mutta on toki ilahduttavaa, että nuoret uskovat ostavansa jatkossa myös painettuja kirjoja.

Nuoret uskovat ostavansa tulevina vuosina enemmän varsinkin muita kuin suomen- tai ruotsinkielisiä kirjoja.

44 %

painettuja kirjoja ostaneista miehistä osti viimeksi tietokirjan.

Kuulokkeissa soi viimeksi kaunokirja

Tutkimuksessa kysyttiin erikseen itselle ja lahjaksi ostettujen painettujen kirjojen genrealikoimaa. Edelliseen tutkimukseen verrattuna lastenkirjojen osuus on noussut sekä kauno- ja viihdekirjallisuuden osuus laskenut muutamalla prosenttiyksiköllä.

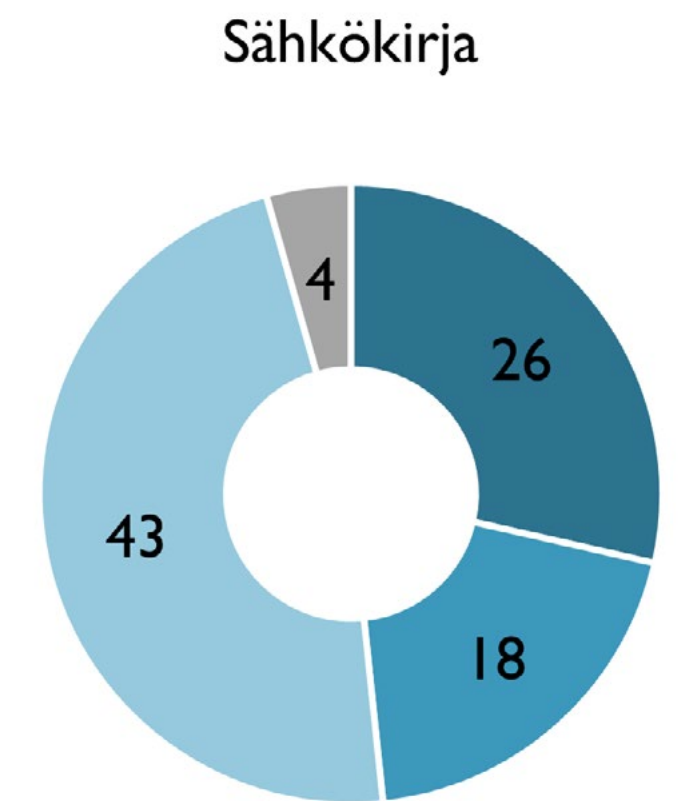
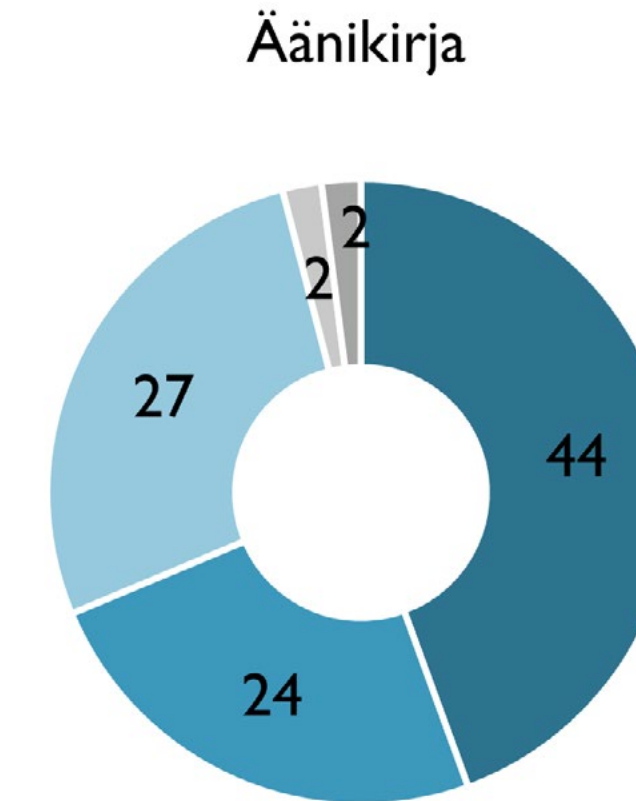
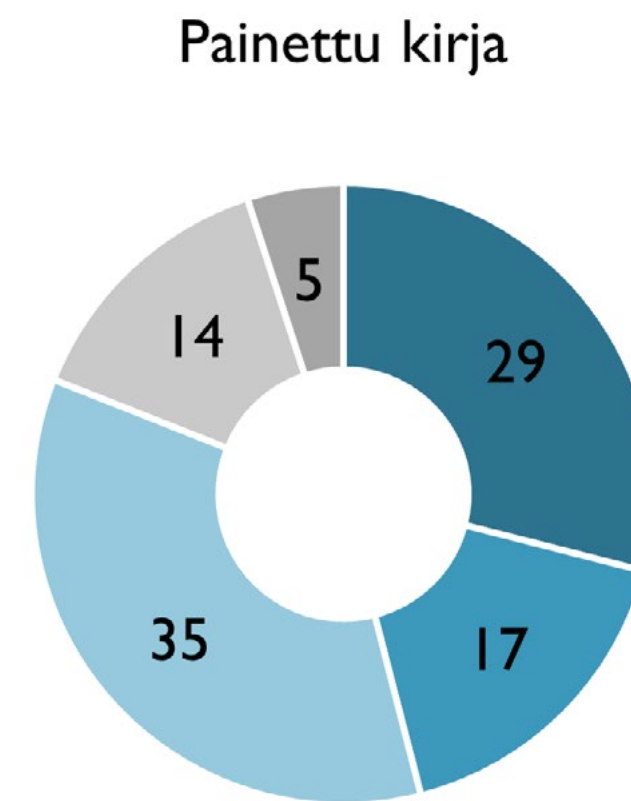
Kun vertaillaan viimeksi ostetun painetun kirjan tai viimeksi luetun ääni- tai sähkökirjan lajityyppejä, huomataan että äänikirjoissa korostuvat taas selvästi kauno- ja viihde- sisällöt. Sähkökirjoissa jakauma muistuttaa enemmän painetun kirjan kulutusta lukuun ottamatta sitä, että vain ani harva vastaaja oli viimeksi valinnut sähkökirjaksi lasten- tai nuortenkirjan.

Viimeksi luettu kirja oli kaikissa formaateissa useimmiten suomen- tai ruotsinkielinen. Vieraskielisten kirjojen osuus oli suurin sähkökirjoissa.

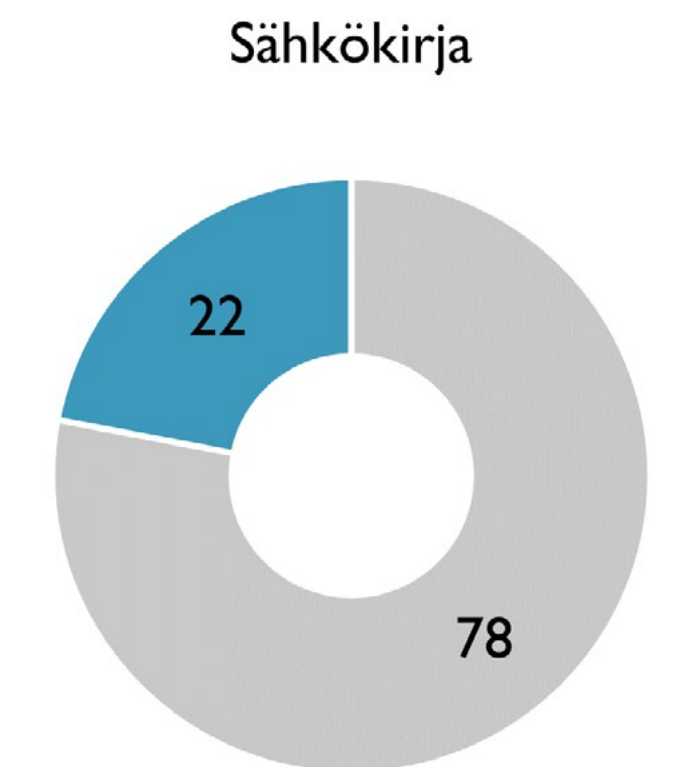
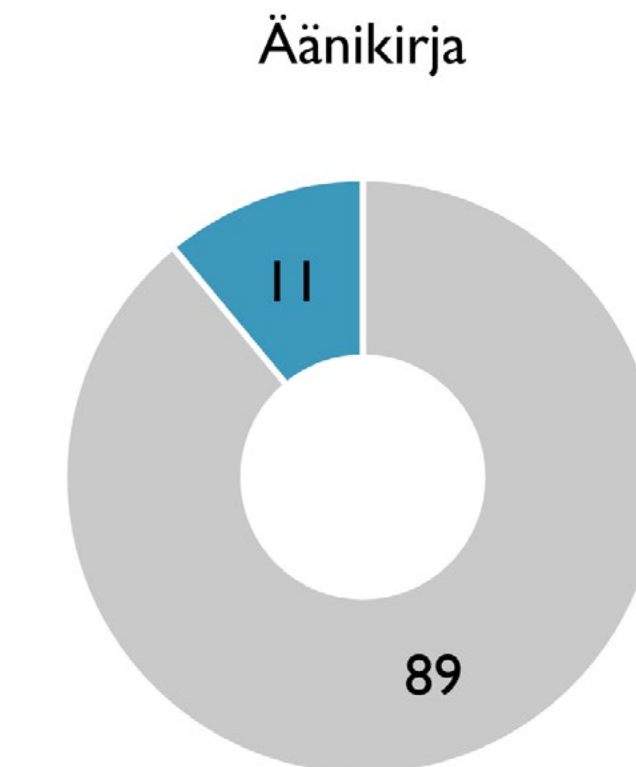
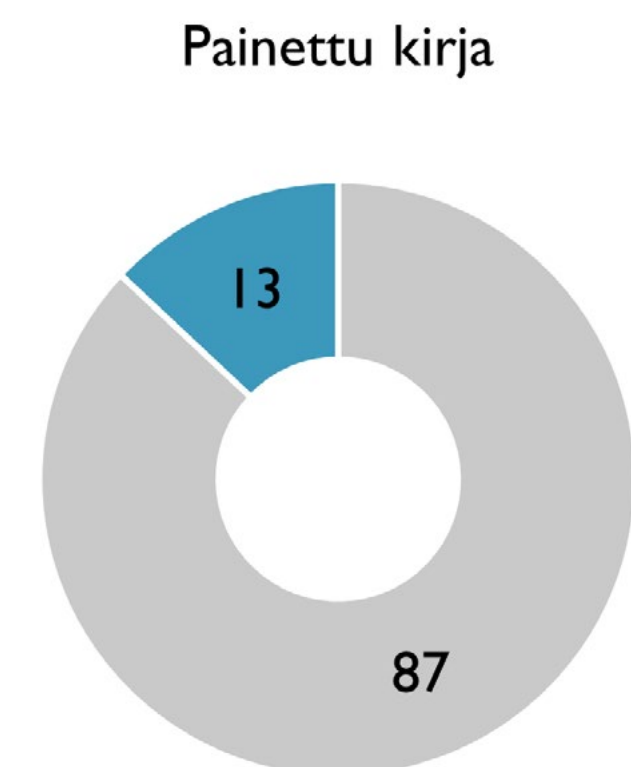
Eri formaateissa tartutaan eri teoksiin

Viimeksi ostettu painettu kirja / Viimeksi luku- tai kuunneltava kirja
% ostaneista

- Kaunokirja
- Viihdekirja
- Tietokirja
- Lastenkirja
- Nuortenkirja

- Suomen- tai ruotsinkielinen
- Muunkielinen

Painettu kirja on suosittu lahja

40 % viimeksi ostetuista kirjoista oli hankittu lahjaksi.

Osuus kasvoi parilla prosenttiyksiköllä. Miehet ostivat kirjoja enemmän itselleen, naiset lahjaksi. Vuoden 2020 kyselyssä vain 10 % alle 20-vuotiaista kertoi ostaneensa edellisen kirjan lahjaksi – nyt peräti 37 %. Lahjakirjoja ostettiin eniten perheissä, joissa on pieniä lapsia.

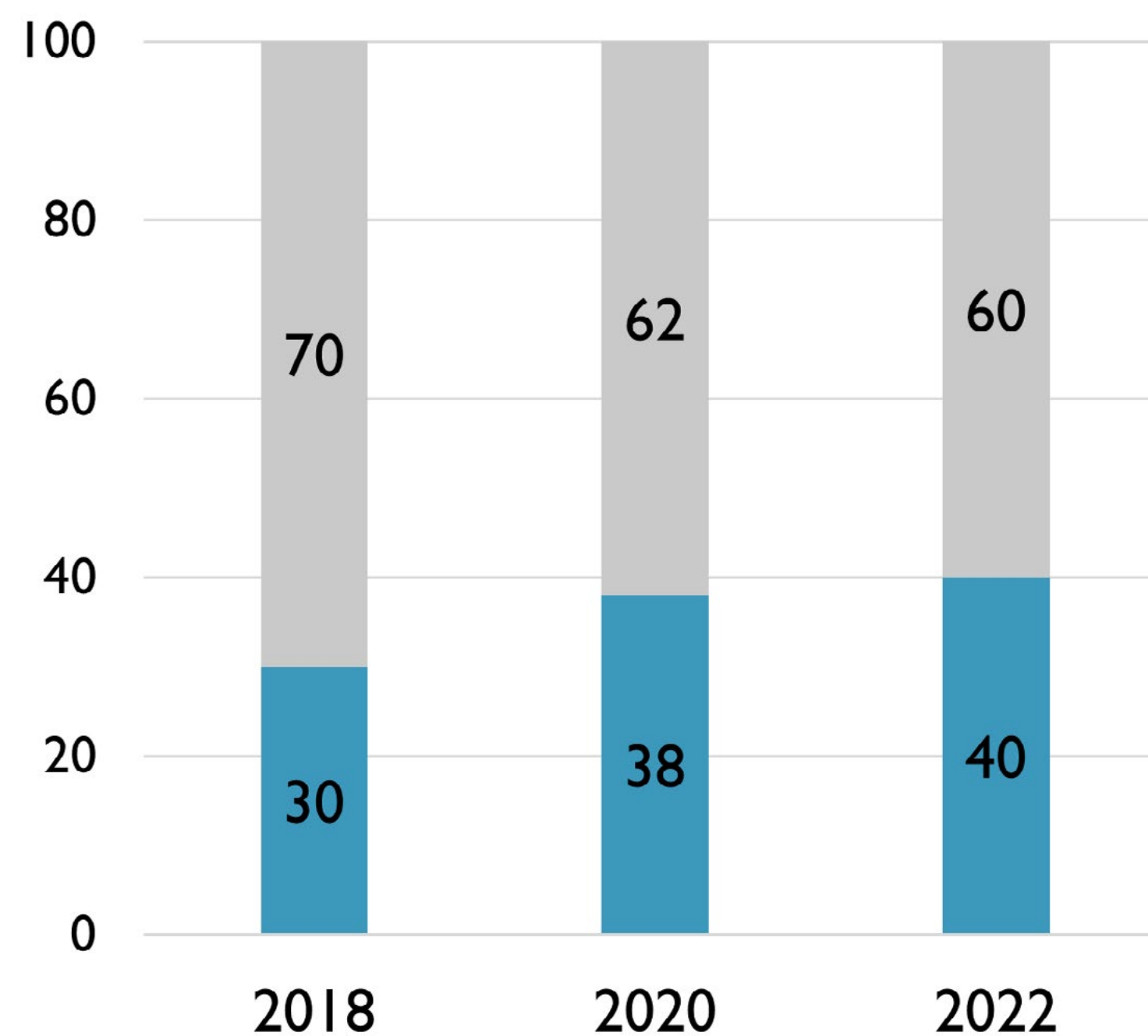
Vastaajia pyydettiin arvioimaan, minkä lajityyppien kirjallisuutta he ovat ostaneet viimeisen 12 kuukauden aikana lahjaksi. Lähes kaikissa lajityypeissä lahjaostoja tehneiden määrä oli kasvanut. Lastenkirjoja lahjaksi ostaneiden osuus kasvoi merkittävästi: joka neljäs suomalainen kertoi ostaneensa lastenkirjan lahjaksi. Nuortenkirjoja oli ostanut lahjaksi 9 %, missä on kolmanneksen kasvu edelliseen kyselyyn verrattuna.

Lahjakirjan valinta tehdään useimmiten sisällön aihepiirin perusteella. Seuraavaksi tärkeimpiä valintaperusteita ovat hinta, kirjailijan nimi ja takakannen teksti.

Viimeksi ostetuista kirjoista 40 % ostettiin lahjaksi

Ostin viimeksi painetun kirjan
% ostaneista

Itselleni
Lahjaksi

Vuoden 2022 joulumyynti veti heikosti ja aiheutti alalla jo pohdintaa, onko tämä merkki siitä, että kirjoja ostetaan lahjaksi aiempaa vähemmän.

Tämän kyselyn tulokset osoittavat toiseen suuntaan: Kirja on edelleen suosittu lahjaesine, ja niitä hankkivat lahjaksi myös nuoret. Kysely on toteutettu marras-joulukuun vaihteessa, ennen joulusesongin huippua.

Yhä useampi lapsi sai kirjalahjan

Ostanut 12 kk aikana lahjaksi
% vastaajista

38 %

viimeksi ostetuista ammattikirjoista ostettiin verkkokaupasta.

Kirjakaupasta ostettiin joka kolmas ammattikirja, suoraan kustantajalta joka kymmenes.

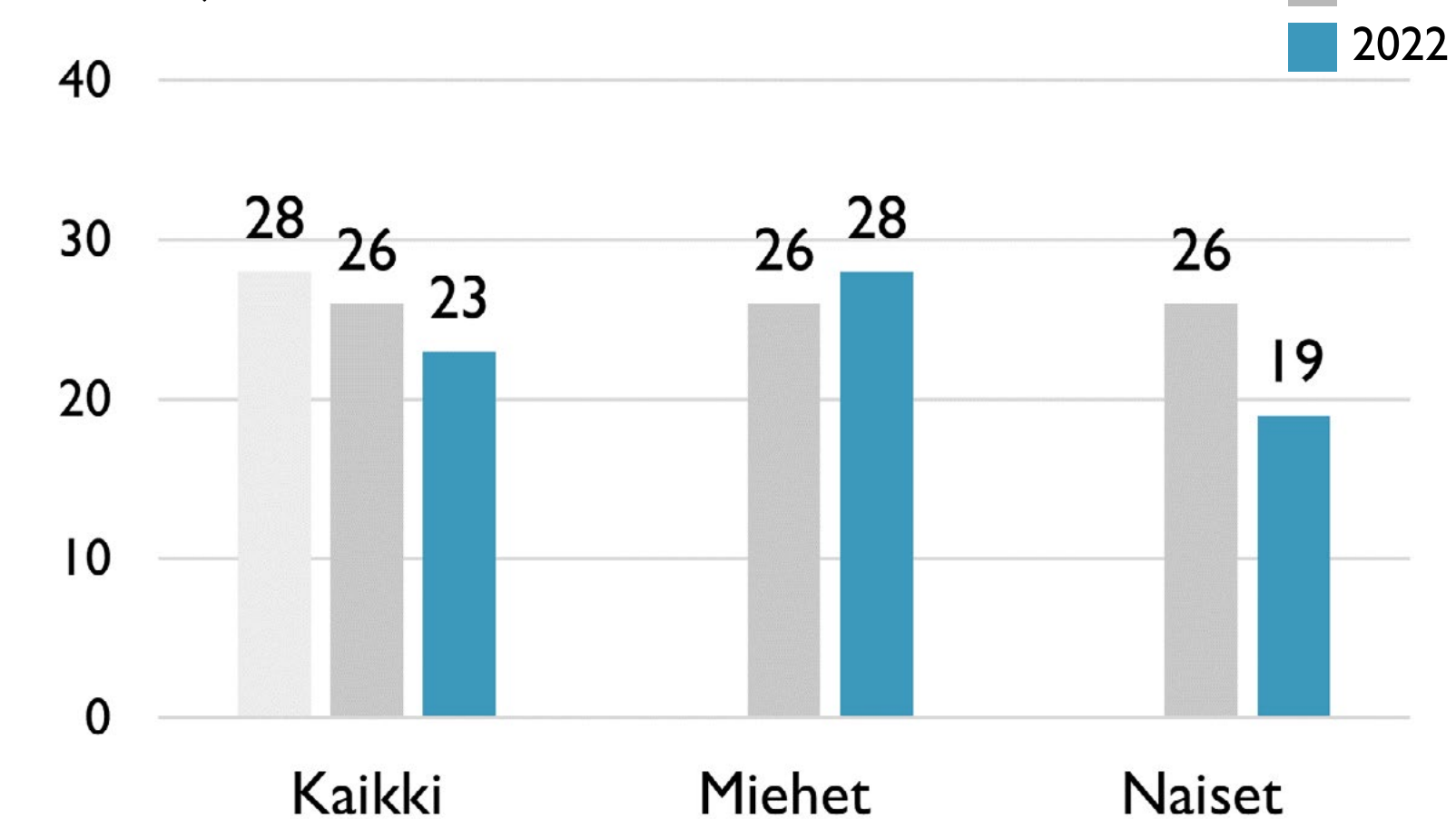
Ammattikirjoja ostanut joka neljäs, oppikirjojen osto romahtanut

Ammattikirjallisuutta on omalla rahalla ostanut 23 % suomalaisista. Osuus laskee hiljalleen, erityisesti naiset ostivat ammattikirjallisuutta nyt vähemmän kuin ennen. Ammattikirjat ostetaan yhä useimmiten verkkokaupasta, mutta kirjakaupan myymälöiden osuus ammattikirjojen ostopaikoista nousi merkittävästi.

Oppimateriaalin ostossa on maksuttoman toisen asteen ja digitalisaation myötä tapahtunut merkittäviä muutoksia. Painettujen oppikirjojen myynti kaikille kouluasteille on laskenut huomattavasti, eniten toisella asteella. Nyt 5 % vastaajista ilmoitti ostaneensa itselleen tai läheisilleen painettuja oppimateriaaleja toiselle asteelle, kun kaksi vuotta sitten vastaava luku oli 26 %. Sähköisen oppimateriaalin ostaminen on säilynyt suunnilleen samalla tasolla.

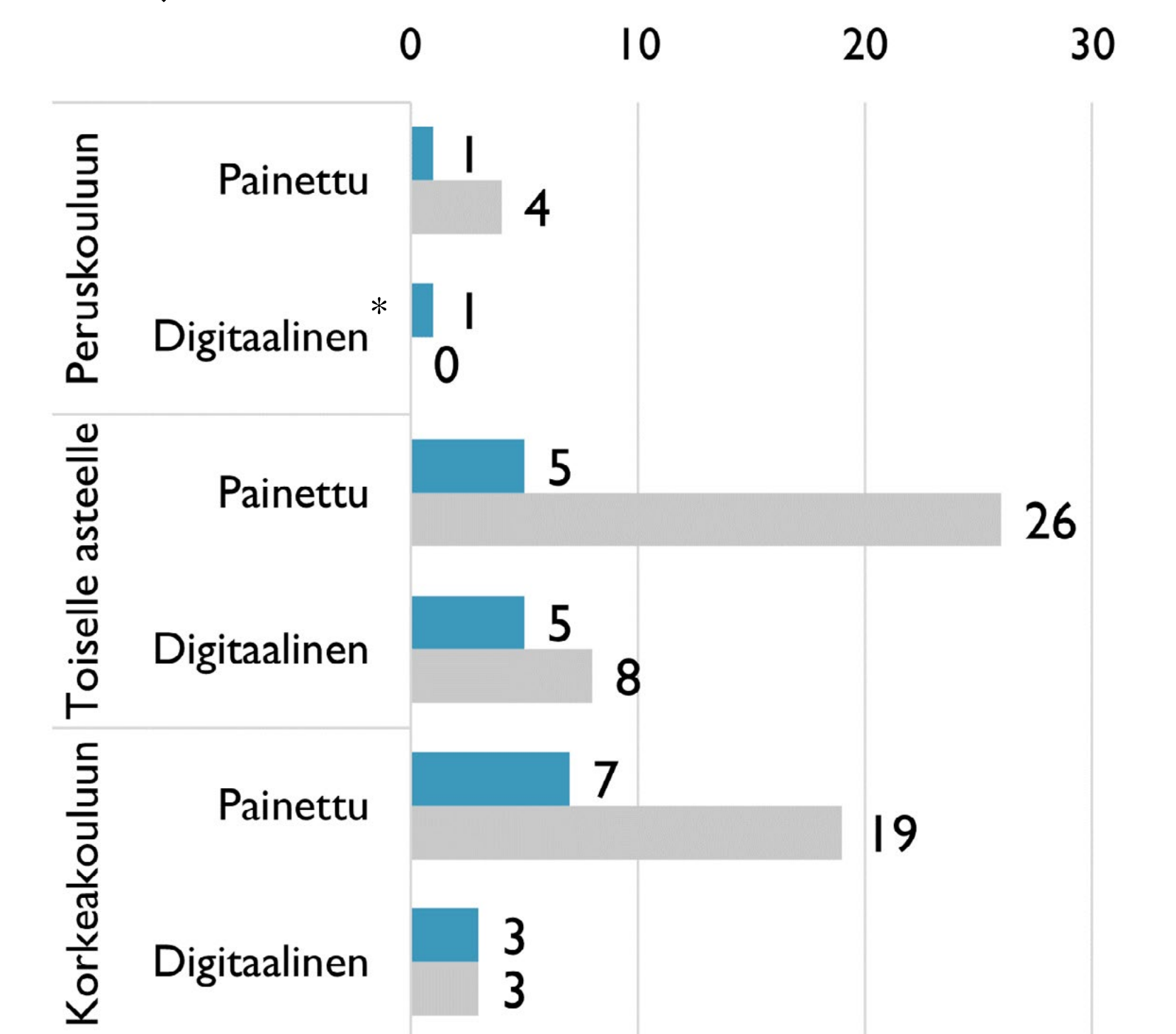
Yhä harvempi nainen ostaa ammattikirjallisuutta

Ostanut ammattikirjallisuutta omalla rahalla 12 kk sisällä % vastaajista

Toisen asteen maksuttomuus romahdutti oppimateriaalien ostot

Ostanut itselle tai läheiselle oppimateriaalia 12 kk sisällä % vastaajista

* 2020 Sähkökirja, 2022 Digitaalinen oppimateriaali

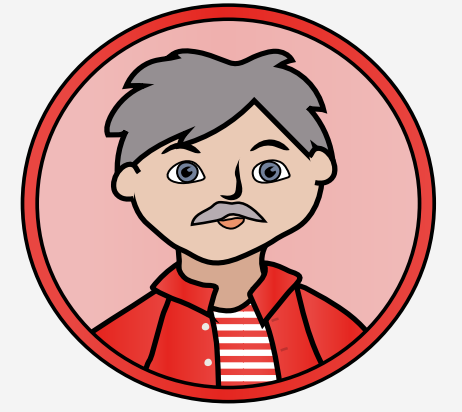

Yli puolet ostopäätöksistä tehdään etukäteen

Vuonna 2020 painetun kirjan ostopäätöksistä 57 % oli tehty etukäteen ennen ostotapahtumaa. Ennakkoon harkittujen ostosten osuus oli noussut edelliseen kyselyyn verrattuna peräti 10 prosenttiyksikköä. Tällöin arveltiin, että kyse oli osittain koronaepidemian vaikutuksesta ostokäyttäytymiseen. Muutos näyttää kuitenkin jääneen pysyvämmäksi – nyt ostopäätöksistä 56 % oli tehty ennakkoon.

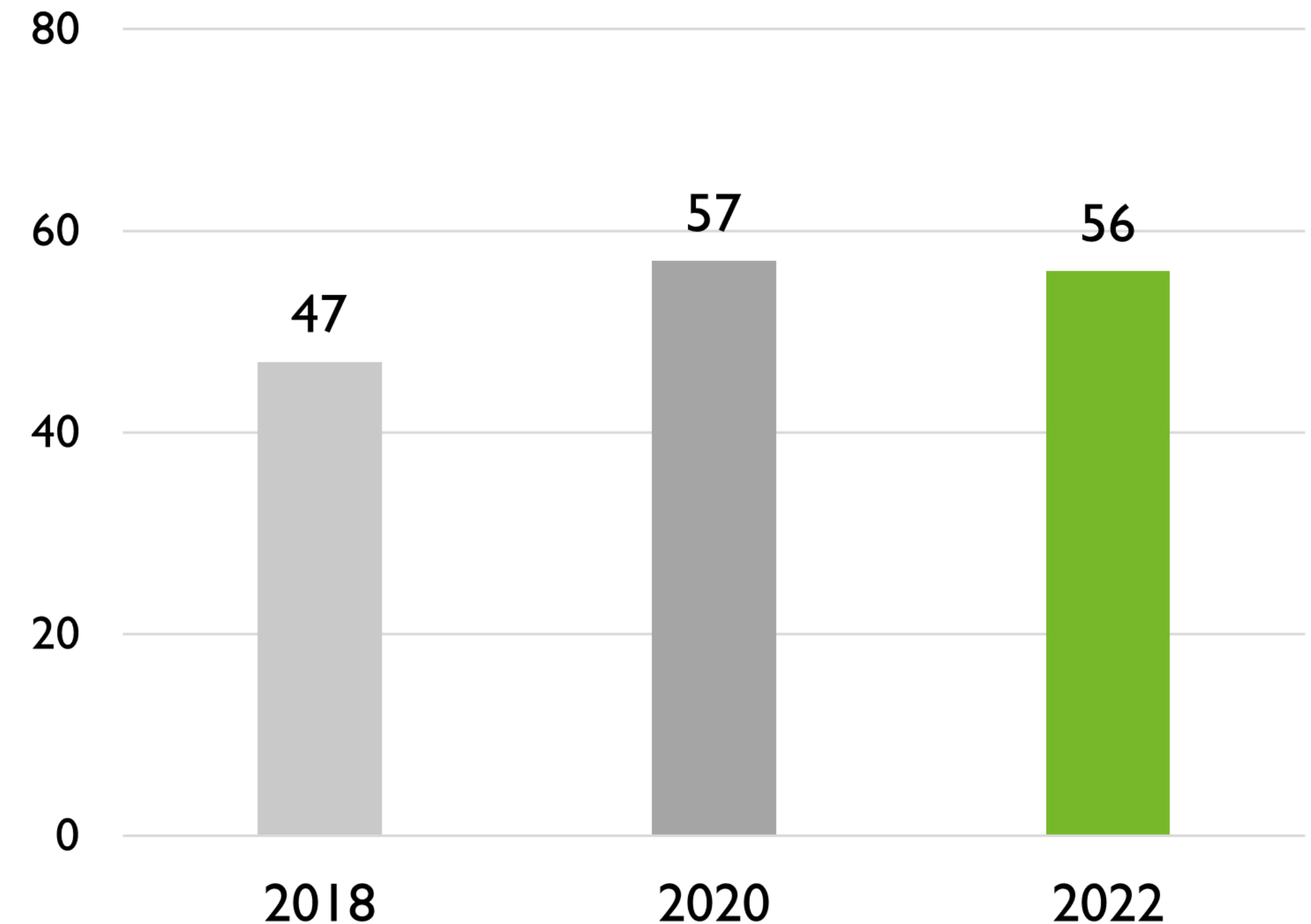
Varsinkin tietokirjojen hankintapäätökset oli tehty etukäteen (67 %), lastenkirjoista sen sijaan 64 % ostopäätöksistä tehtiin vasta ostopaikalla. Pohjois- ja Itä-Suomessa tehtiin ostopäätöksiä eniten etukäteen, pääkaupunkiseudulla vasta ostopaikalla.

Harkituimpia ostoksia tekivät ikäikäimmät vastaajat (60–79 v) – sen sijaan seuraavaksi vanhimmassa, 50–59-vuotiaiden ikäryhmässä heräteostosten tekeminen oli kaikkein yleisintä.

Kirjan ostaminen on muuttunut harkitummaksi

Tein viimeksi ostamani painetun kirjan ostopäätöksen etukäteen
% ostaneista

Kirjailijan merkitys kirjan valinnassa on erityisen suuri, jos vastaaja on nainen, vähintään 40-vuotias tai asuu pääkaupunkiseudulla.

Kirja valitaan tekijän tai aiheen perusteella

Vastaajia pyydettiin nimeämään tärkein valintaperuste viimeksi ostetulle tai lukuajkapalvelusta valitulle kirjalle. Aiempina vuosina vastaava kysymys on esitetty ainoastaan painettujen kirjojen osalta.

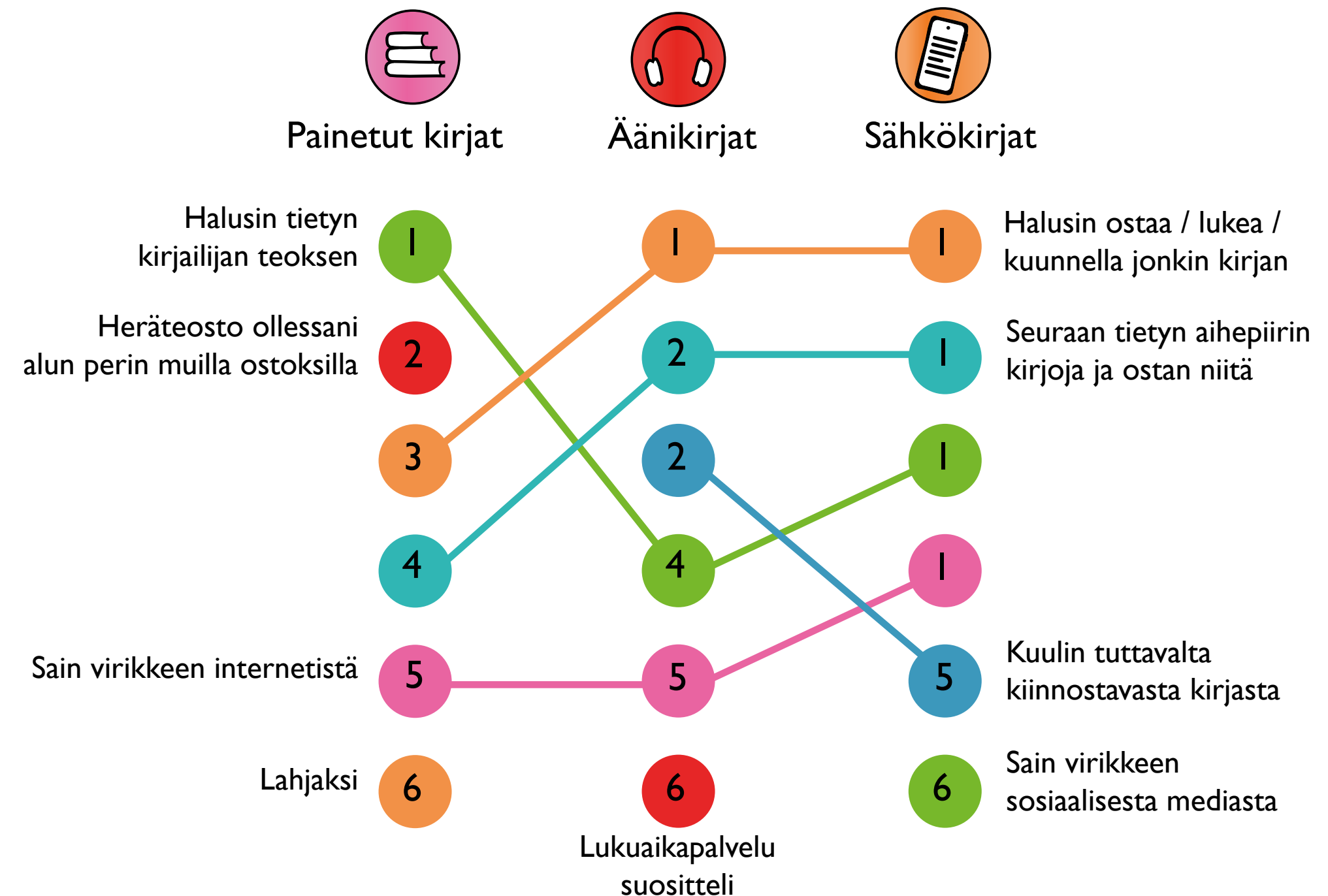
Painetuissa kirjoissa kirjailijan merkitys teoksen valinnassa on noussut merkittävimmäksi. Tuttavan suosituksen merkitys on laskenut edellisestä kerrasta eikä mahdu enää merkittävimpien perusteluiden joukkoon painetun kirjan hankinnassa.

Sen sijaan äänikirjoissa korostuu lukeminen tapana sekä sosiaalisuus: Tärkein peruste kirjan valinnalle oli halu lukea jokin kirja, ja myös tuttavien suositus nousi tärkeäksi valintaperusteeksi. Sähkökirjoissa syiden top 5 oli keskenään hyvin tasainen. Halu lukea ylipäätään joku kirja sekä tietyn aihepiirin seuraaminen olivat tärkeitä valintaperusteita kaikissa formaateissa.

Virikkeitä kirjavalintaan saatiin internetistä ja sosiaalisesta mediasta sekä lukuajkapalveluiden suosituksista, sen sijaan perinteisen mainonnan rooli kirjavalinnassa koettiin hyvin pieneksi.

Kirjailijan merkitys on suurin painetun kirjan valinnassa

Tärkein valintaperuste viimeksi ostetulle painetulle kirjalle / lukuajkapalvelusta luetulle tai kuunnellulle kirjalle

Joka kolmas on lukenut vieraskielisiä kirjoja

Joka kolmas painettuja kirjoja ostanut vastaaja on ostanut viimeisen 12 kuukauden aikana muuta kuin suomen- tai ruotsinkielistä painettua kirjallisuutta, keskimäärin 1,5 nidettä. Vieraskielisiä kirjoja ostavat useimmiten miehet, korkeasti koulutetut sekä tietokirjoista kiinnostuneet.

Lukuaikapalveluissa ulkomaisen kirjallisuuden osuus on jonkin verran suurempi. 36 % niiden käyttäjistä on kuunnellut tai lukenut muunkielisiä kirjoja lukuaikapalveluista, ja teoksia on kulutettu keskimäärin 2,38 kappaletta. Sukupuolten välinen ero on pienempi kuin painetuissa kirjoissa.

Ulkomaisista verkkokirjakaupoista ostaminen vaikuttaa olevan hieman nousussa. Amazonista painettuja tai sähköisiä kirjoja on tilannut 5 %, samoin muista ulkomaisista verkkokaupoista yhteensä. Käytettyjä painettuja kirjoja on ostanut verkosta joka kymmenes.

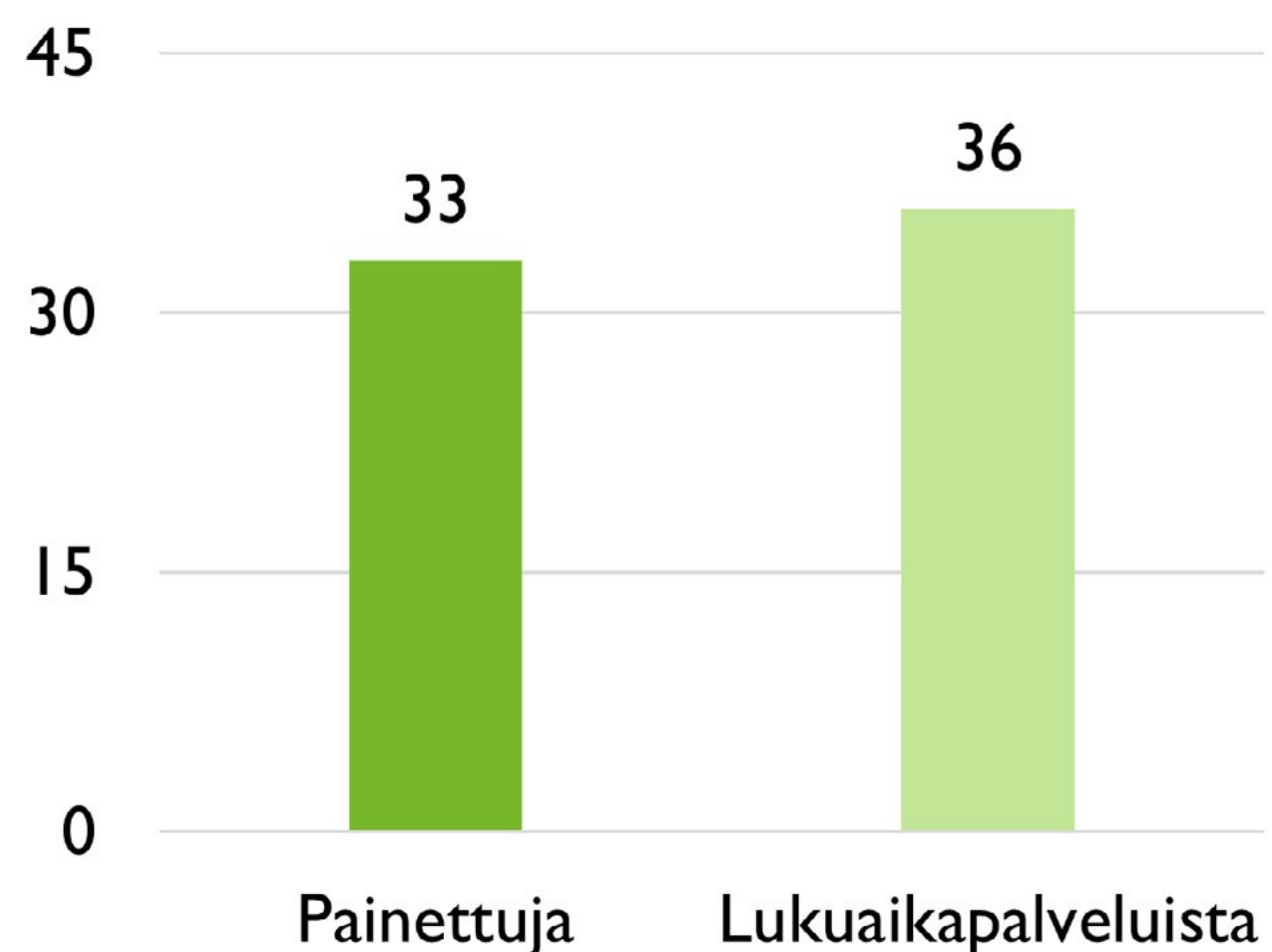

Yli 50 %

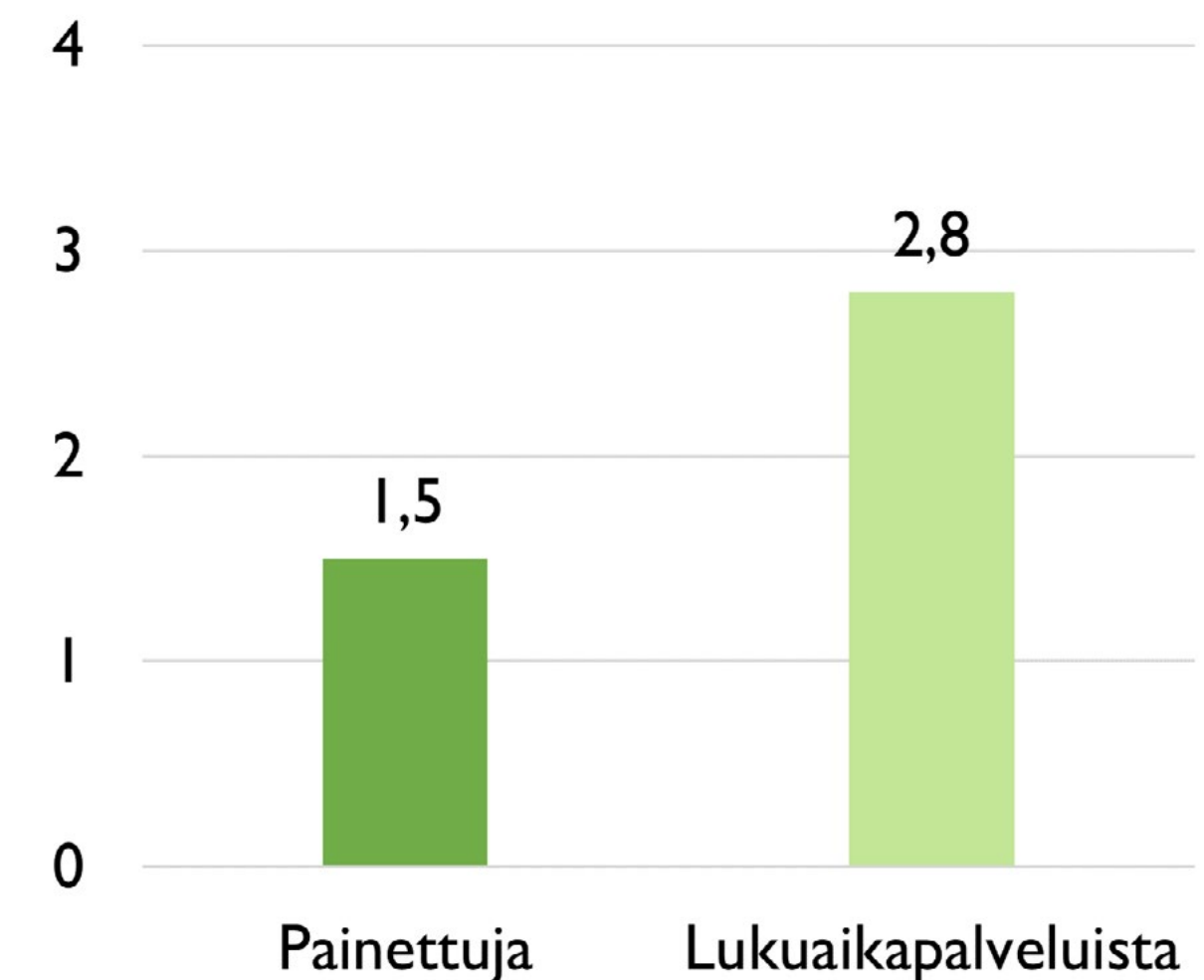
alle 30-vuotiasta on lukenut tai kuunnellut vieraskielisiä kirjoja lukuaikapalveluista.

Vieraskielisiä kirjoja hankitaan useammin lukuaikapalveluista

Ostanut muita kuin suomen- tai ruotsinkielisiä kirjoja
% kirjoja ostaneista / lukuaikapalvelua tilanneista

Vieraskielisiä kirjoja keskimäärin
kappaletta, kirjoja ostaneet / lukuaikapalveluita käyttäneet

Monien selvitysten mukaan suomalaisten lukutaito ja lukemisharrastus ovat entistä polarisoituneempia: Toiset lukevat paljon ja mielellään, kun taas toiset lukevat yhä vähemmän.

Sukupuolten kasvava ero lukemisessa näkyy tämän kyselyn tuloksissa, mutta muutoin polarisoitumiskehityksestä ei ole merkkejä, päinvastoin. Lukemisen rajalinjat kulkenevat muualla kuin perinteisissä demografiatekijöissä.

Kirjojen osto demokratisoituu

Kyselyn mukaan lähes kaikkien demografisten tekijöiden vaikutus kirjojen ostamiseen ja luku-aikapalveluiden tilaamiseen on pienentynyt.

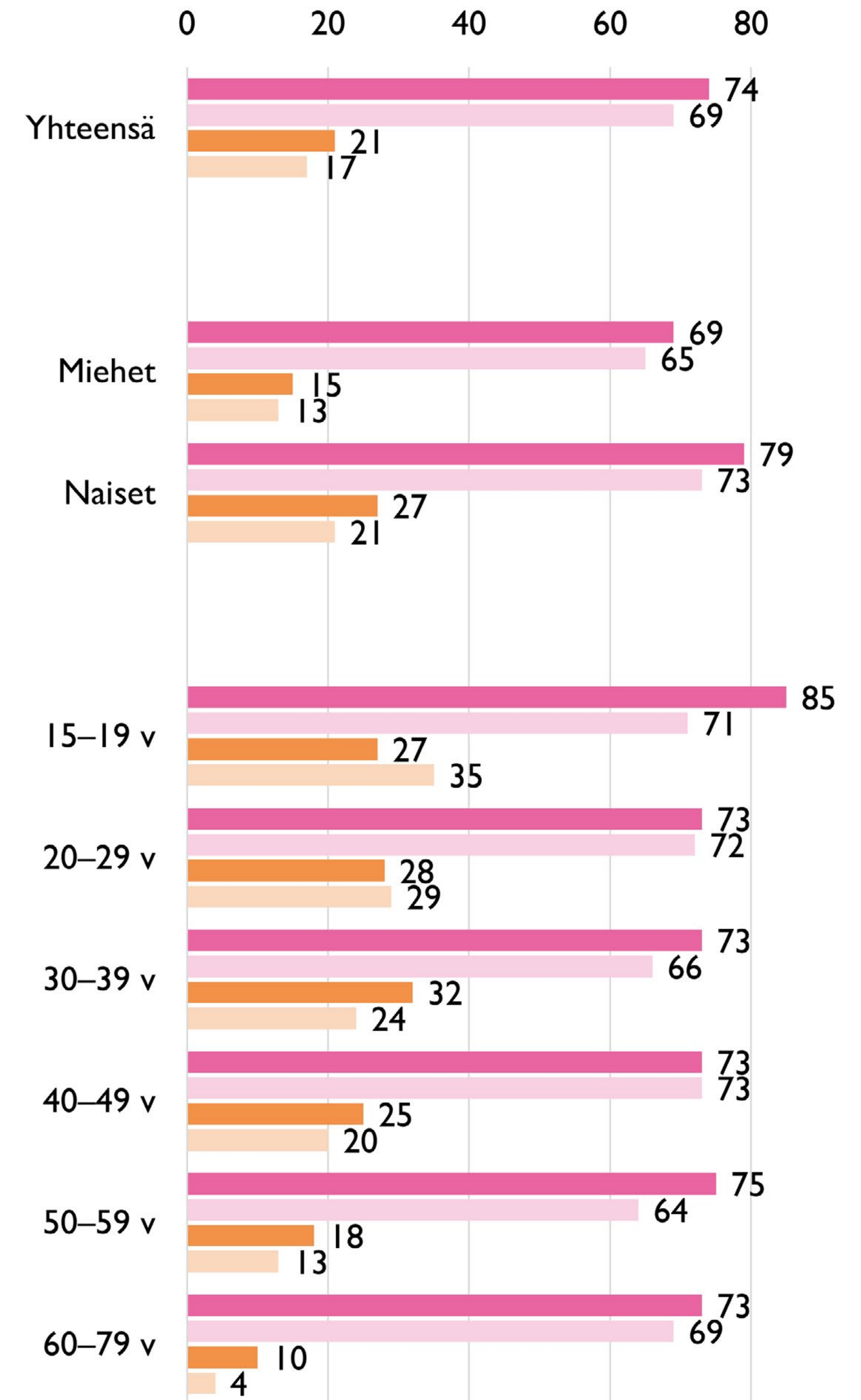
Kirjojen ostaminen on kyselyn mukaan lisääntynyt lähes kaikissa väestöryhmissä, eniten useissa sellaisissa joukoissa, jotka aiemmin ovat ostaneet kirjoja vähiten. Ainoastaan naisten ja miesten välinen ero on kavanut edellisestä kyselystä.

Erot ovat selkeämmin jäljellä, kun tarkastellaan painettuihin kirjoihin käytettyä rahamäärää. Korkeakoulutetut kaupunkilaiset käyttävät yhä suuremman osan suomalaisten kirjaostoihin käyttämästä rahasta, ja Pohjois- ja Itä-Suomessa sekä pienissä kunnissa asuvat käyttävät yhä vähemmän rahaa painettuihin kirjoihin.

Ostanut painettuja kirjoja / Maksanut luku-aikapalvelusta

% viiteryhmästä

- Ostanut painettuja 2022
- Ostanut painettuja 2020
- Maksanut luku-aikapalvelusta 2022
- Maksanut luku-aikapalvelusta 2020

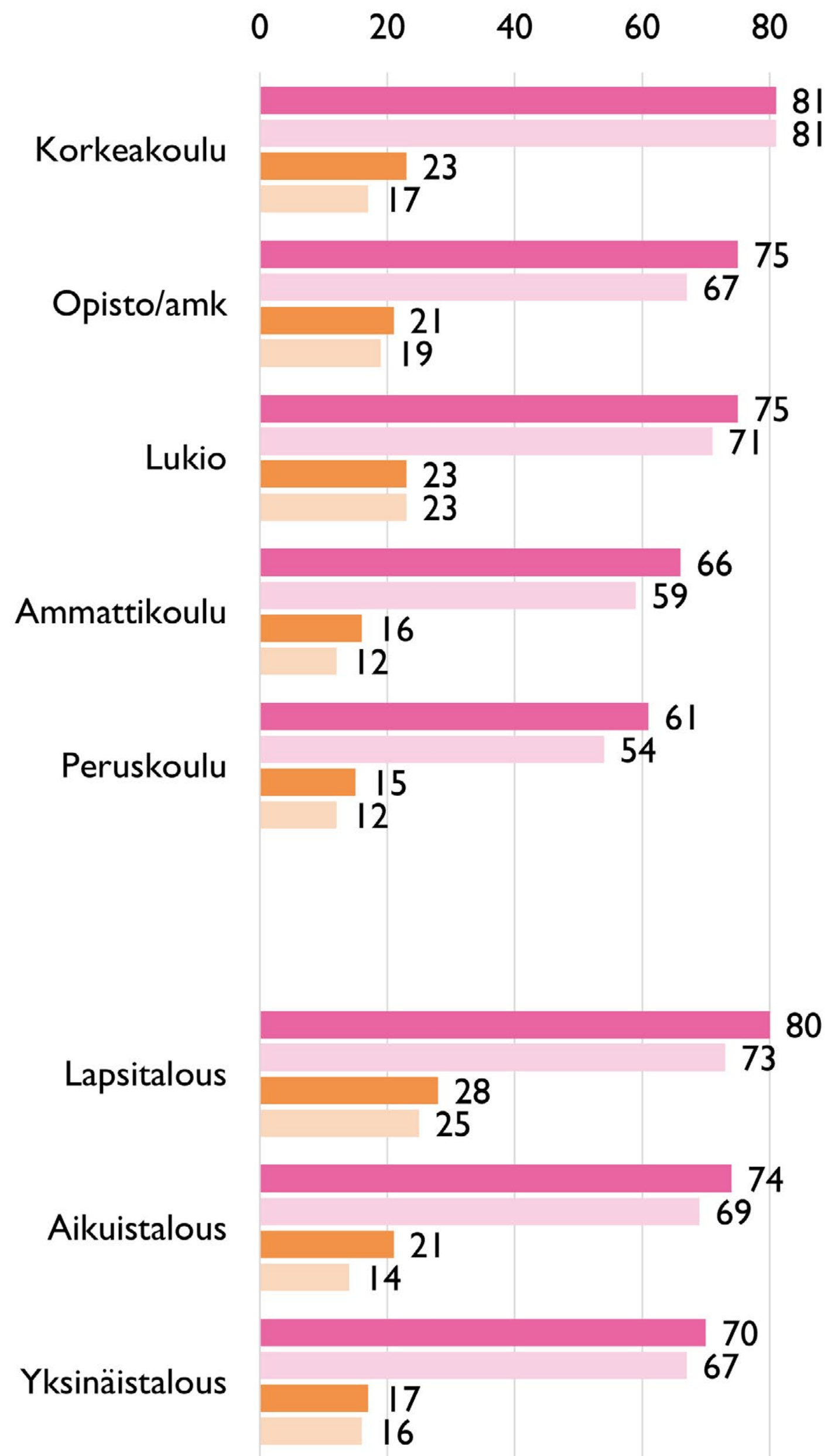
Sukupuoli

Naisista selvästi useampi ostaa kirjoja kuin miehistä. Naisten ostot painetuissa kirjoissa ja luku-aikapalveluissa ovat kasvaneet selkeästi miehiä nopeammin. Painettuihin kirjoihin miehet käyttävät naisia enemmän rahaa.

Ikä

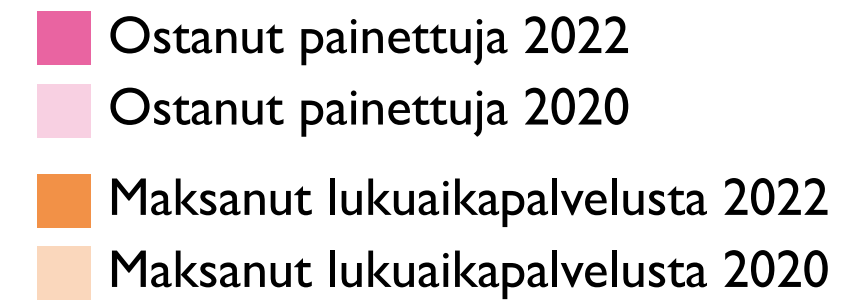
Painettujen kirjojen ostaminen on kasvanut kaikissa ikäryhmissä. Ikäryhmien väliset erot painettujen kirjojen ostamisessa ovat lähes kadonneet lukuun ottamatta nuorinta ikäryhmää, jossa peräti 85 % on ostanut painettuja kirjoja viimeisen vuoden sisällä.

Luku-aikapalveluita nuoret tilaavat sen sijaan selvästi vähemmän kuin ennen, ja palveluiden käyttö on laskenut myös 20–29-vuotiailla. Vanhemmilla ikäryhmillä luku-aikapalveluiden käyttö kasvaa edelleen.

Ostanut painettuja kirjoja / Maksanut lukuaikapalvelusta

% viiteryhmästä

Koulutustausta

Korkeakoulutetuista kirjoja ostaneiden osuus on suurin, mutta koulutustaustan merkitys on vähenemässä. Kaikissa muissa koulutustaustaryhmissä kirjoja ostaneiden osuus on kasvanut, ja erot eri koulutustaustojen välillä ovat lähes kadonneet.

Peruskoulu- ja ammattikoulutustaustaiset vastaajat maksoivat lukuaikapalvelusta hieman harvemmin kuin korkeammin koulutetut.

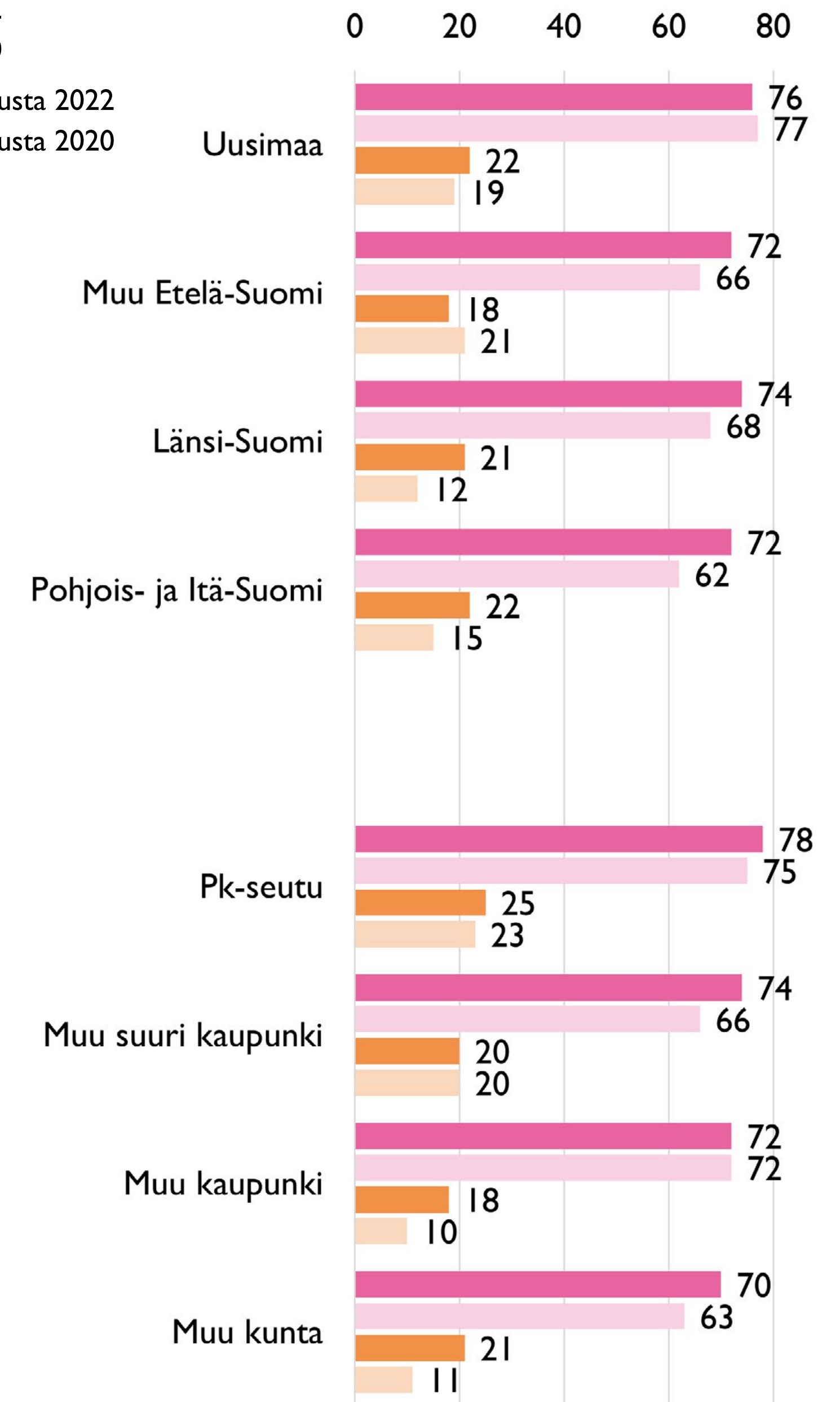
Elämäntilanne

Lapsitaloudessa elävät vastaajat hankkivat muita useammin sekä painettuja kirjoja että lukuaikapalveluita. Useamman aikuisen taloudessa lukuaikapalveluiden käyttö on kasvanut kolmanneksella.

Asuinpaikka

Asuinpaikan vaikutus kirjoja ostaneiden osuuteen näyttää tasoittuneen. Pääkaupunkiseudulla ja Uudellamaalla asuvat ostavat edelleen painettuja kirjoja muita useammin, mutta erot ovat kaventuneet edelliskerrasta huomattavasti.

Lukuaikapalveluiden käyttö on tuplaantunut pienissä kaupungeissa ja kaupunkien ulkopuolisissa kunnissa. Etelä-Suomen ulkopuolisilla alueilla on kiritty lukuaikapalvelujen käyttö kiinni Uudenmaan kanssa.

Ostajapersoonat

Aiemmissä tutkimuksissa on hahmoteltu tyypillisen kirjojen suurkuluttajan ja ei-ostajan piirteitä. Kuva muuttuu moniulotteisemmaksi, kun painettujen kirjojen ostamisen lisäksi huomioidaan myös lukuaikapalveluiden käyttö.

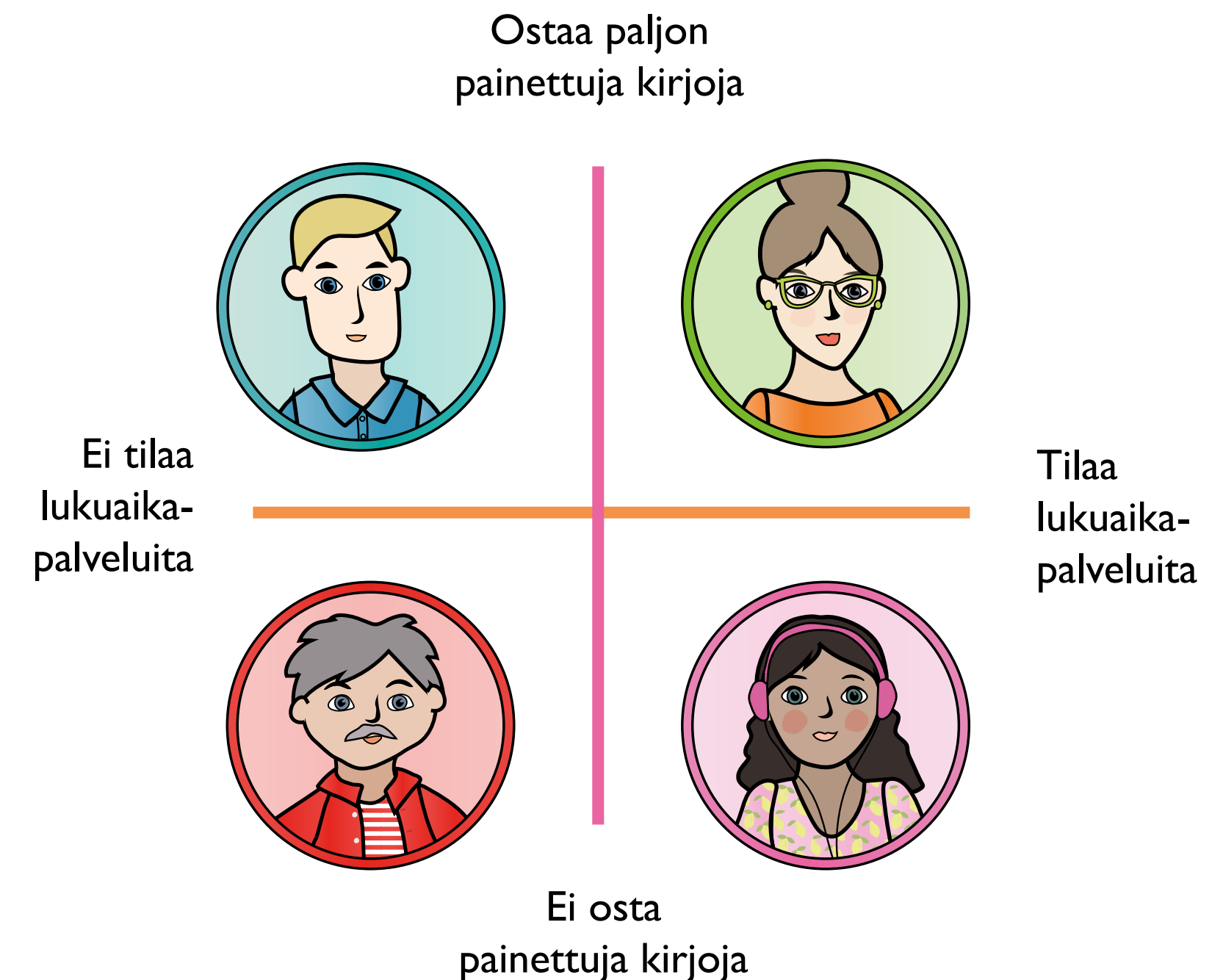
Äänikirjat ovat tuoneet kirjoille uusia lukijoita, jotka eivät osta painettuja kirjoja. Toisaalta lukuaikapalveluita käyttävät eniten ne, jotka lukevat paljon myös painettuja kirjoja – toisaalta on iso joukko niitä suurkuluttajia, jotka eivät lämpene lukuaikapalveluille lainkaan, vaan lukevat kirjansa paperilta.

Lukuaikapalveluita käyttää vielä toistaiseksi vähemmistö suomalaisista. Niiden käyttäjiä on kuitenkin sekä suurkuluttajien että niiden joukossa, jotka eivät osta painettuja kirjoja. Niistä vastaajista, jotka eivät ostaneet lainkaan painettuja kirjoja, 15 % oli maksanut lukuaikapalvelusta. Painettujen kirjojen suurkuluttajista lukuaikapalvelusta oli lisäksi maksanut 21 %.

Seuraavaksi pureudutaan tarkemmin neljään kirjojen ostajatyyppiin: Ei-ostajiin, viihdekuuntelijoihin, perinteisiin sekä kaikkiruokaisiin. Kustakin ryhmästä on löydettävissä toisistaan poikkeavia kulutustapoja ja taustamuuttujia, joita konkretisoidaan kuvitteellisilla käyttäjäpersoonilla.

Persoonat ovat kiteytyksiä ja yleistyksiä. Niiden tarkoituksena ei ole kuvata koko vastaajajoukkoa, vaan nostaa esiin esimerkkejä ja painotuksia, jotka esiintyvät kuhunkin nelikentän lohkon osuvassa vastaajajoukossa. Suurin osa suomalaisista sijoittuu näiden ääripäiden välille.

Ei-ostajia on suomalaisista 22 % ja perinteisiä painetun kirjan lukijoita 11 %. Muiden persoonien pohjana olevat segmentit ovat kooltaan pieniä ryhmiä, kaikista vastaajista vain muutamia prosentteja. Lukuaikapalveluiden suosion kasvun myötä ne kasvanevat kuitenkin lähivuosina merkittäviksi kuluttajasegmenteiksi, ja ne erottuvat kulutuskäyttäytymiseltään ja kiinnostuksen kohteiltaan muista ryhmistä selkeästi jo nyt.

Petri Perinteinen

27 vuotta, Kirkkonummi
Puoliso, ei lapsia
Korkeakoulututkinto
Asiantuntijatehtävissä

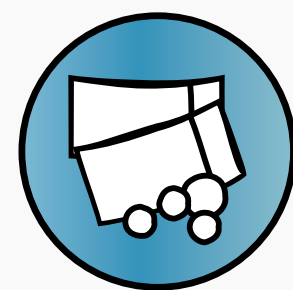
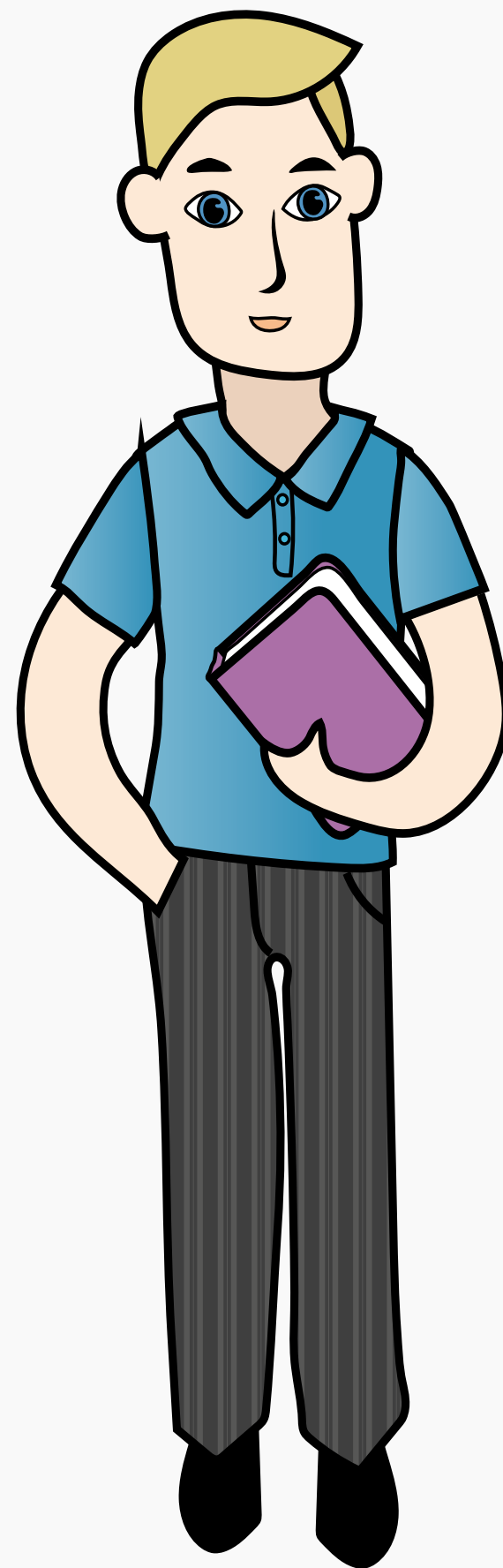
Lukee erittäin mielellään kirjoja ja sanomalehtiä sekä opiskelee. Ei pidä somen seuraamisesta, shoppailusta eikä oikein liikunnasta tai matkailustakaan.

Lukee painettuja kirjoja yli 7 tuntia viikossa: käännettyä kaunokirjallisuutta, jännitystä, sotakirjoja, scifiä sekä paljon tietokirjallisuutta. Lukee myös vieraskielistä kirjallisuutta ja tilaa sitä verkosta.

Ei käytä lukuai palveluita.

Omistaa paljon kirjoja ja ostaa niitä usein lahjaksi – vielä useammin itselleen.

Käyttää painettuihin kirjoihin yli 300 euroa vuodessa ja tekee heräteostoksia hinnasta välittämättä.

20 % perinteisistä on viimeksi ostanut vieraskielisen kirjan

Katariina Kaikkiruokainen

46 vuotta, Helsinki
2 teini-ikäistä lasta
Korkeakoulututkinto
Johtotehtävissä

Rakastaa kirjoja ja lukemista! Pitää myös suoratoistosta (jota katsoo paljon), elokuvista ja teatterista.

Ei pidä tv:n katselusta ja pelaamisesta.

Lukee ja kuuntelee kaikista profiileista eniten:

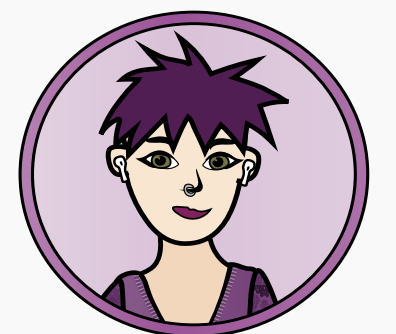
13,5 tuntia viikossa. Lukee kotimaista ja käännettyä kaunoa, psykologiaa, yhteiskunta-aiheita ja käsityökirjoja, äänikirjoina myös romantiikkaa.

Valitsee ääni- tai sähkökirjan, jotta voi lukea vielä enemmän: lukuai palvelusta kirjan saa heti ja kuunnella voi silloinkin, kun ei pysty lukemaan.

Omistaa yli 600 kirjaa. Tekee paljon heräteostoja, ostaa itselleen kotimaista kaunoa ja monipuolisesti genrekirjallisuutta. Ostaa paljon kirjoja lahjaksi, erityisesti lapsille ja nuorille.

Kaikkiruokaisten ryhmään kuuluu myös teini-ikäisiä ahmijoita

Erkki Ei-ostaja

63 vuotta, Sotkamo

Leski, asuu yksin

Kansakoulu

Tehdastyöntekijä, pian jäämässä eläkkeelle

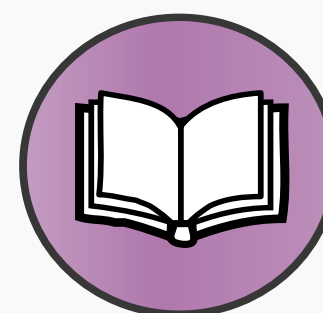
Lukee paljon sanomalehtiä ja katsoo televisiota.

Ei pidä elokuvissa tai teatterissa käymisestä.

Ei varsinaisesti vastusta lukemista ja lukeekin kolmisen tuntia viikossa, mutta ei tule ostaneeksi kirjoja. Ei myöskään kuuntele äänikirjoja eikä lue sähkökirjoja.

Jos ostaa kirjan joko itselle tai lahjaksi, tekee valinnan harkiten aihepiirin ja hinnan perusteella.

60 % ei-ostajista lukee mielellään ja on lukenut jotain kirjaa 4 viikon aikana

Veera Viihdekuuntelija

31 vuotta, Tampere

Puoliso ja 3-vuotias lapsi

Ylioppilas, ei korkeakoulututkintoa

Myyjä

Pitää suoratoistopalveluista, aikakauslehdistä, musiikista, somesta, shoppailusta, matkustelusta...

Ei lue sanomalehtiä, katsoo vain vähän televisiota.

Kuuntelee lukuaikapalveluita yli 5 tuntia viikossa, yli 9 kirjaa vuodessa. Kuuntelee romantiikkaa, fantasiaa, self-helppiä, yhteiskunnallisia aiheita. Kuuntelee vain vähän ei-viihteellistä kaunokirjallisuutta.

Lukee joskus sähkökirjoja, koska ne kuuluvat lukuaikapakettiin.

Ei pidä painetun kirjan lukemisesta, ei halua kirjoja kotiinsa. Omistaa alle 100 kirjaa – kaikista ostajapersoonista selvästi vähiten.

Ostaa painettuja kirjoja korkeintaan parilla kymppillä vuodessa ja nekin todennäköisimmin lahjaksi.

46 % viihdekuuntelijoista on miehiä

